

**«Қазақтеңізкөлікфлоты»
Ұлттық теңіз кеме қатынасы компаниясы» ЖШС**

Шоғырландырылған қаржылық есептілік

*2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін,
тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебімен қоса*

5
1 OFFICE COPY

RPC / ALM
#230023 #

МАЗМҰНЫ

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

Шоғырландырылған қаржылық есептілік

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп	1
Жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп	2
Ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп	3
Капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп	4
Шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертпелер	5-43

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

«Қазақтеңізкөлікфлоты» Ұлттық теңіз кеме қатынасы компаниясы» жауапкершілігі шектеулі серіктестіктің Басшылығы мен Қатысушысына

Пікір

Біз «Қазақтеңізкөлікфлоты» Ұлттық теңіз кеме қатынасы компаниясы» ЖШС мен оның еншілес ұйымдарының (бұдан әрі - «Топ») шоғырландырылған қаржылық есептілігіне аудит жүргіздік, әрі оған 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп, жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп, көрсетілген күнге аяқталған жыл үшін капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп және ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп, сондай-ақ есеп саясатының негізгі ережелеріне қысқаша шолуды қоса алғанда, шоғырландырылған қаржылық есептілікке жасалған ескертпелер жатады.

Біздің пікірімізше, қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілік барлық елеулі қатынастарда 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың шоғырландырылған қаржылық жағдайын, сондай-ақ көрсетілген күнге аяқталған жыл ішіндегі ақша қаражатының шоғырландырылған қозғалысы мен шоғырландырылған қаржылық нәтижелерін Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (ХҚЕС) сәйкес дұрыс бейнелейді.

Пікірді білдіру негізі

Біз аудитті Халықаралық аудит стандарттарына (ХАС) сәйкес жүргіздік. Осы стандарттарға сәйкес біздің міндеттеріміз одан әрі біздің есебіміздің «Аудитордың шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі» бөлігінде сипатталған. Біз Бухгалтерлерге арналған халықаралық этика стандарттары жөніндегі кеңес (БХЭСК) қабылдаған Кәсіпқой бухгалтерлер этикасының халықаралық кодексіне (БХЭСК Кодексі) (халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда) және біздің шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудитіне Қазақстан Республикасында қолданылатын этикалық талаптарға сәйкес Топқа қатысты біз тәуелсізбіз және біз осы талаптар мен БХЭСК Кодексіне сәйкес басқа да этикалық міндеттерді орындадық.

Біз алынған аудиторлық дәлелдер өз пікірімізді білдіру үшін негіздеме ретінде болуы үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылады деп пайымдаймыз.

Басшылықтың және қадағалау кеңесінің шоғырландырылған қаржылық есептілік үшін жауапкершілігі

Басшылық шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ХҚЕС-ке сәйкес жасалуы және шынайы ұсынылуы үшін әрі басшылық шынайы емес әрекеттердің немесе қатенің салдарынан маңызды бұрмалануы жоқ шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау үшін қажет деп санайтын ішкі бақылау жүйесі үшін жауапкершілік көтереді.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыра алу қабілетін бағалау үшін, тиісті жағдайларда қызметтің үздіксіздігіне қатысты мәліметтердің ашылып көрсетілуі үшін және басшылық Топты таратқысы келген, басшылықтың қызметін тоқтатқысы келген жағдайларды немесе оның мұндай әрекеттерге іс жүзіндегі баламасы болмай қалған жағдайларды қоспағанда, есептіліктің қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалдың негізінде жасалуы үшін жауапкершілік көтереді.

Қадағалау кеңесі Топтың қаржылық есептілігінің дайындалу процесін қадағалау үшін жауапкершілік көтереді.

Аудитордың шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз шоғырландырылған қаржылық есептілік бүтіндей адал емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан және біздің пікірімізді қамтитын аудиторлық есепті шығаруда елеулі бұрмалануларды қамтымайды деген ақылға қонымды сенімдікке қол жеткізу болып табылады. Ақылға қонымды сенімділік сенімділіктің жоғары дәрежесін білдіреді, бірақ Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілген аудит елеулі бұрмалану бола қалғанда оны әрдайым анықтайтындығының кепілдігі болып табылады. Бұрмаланулар адал емес әрекеттердің немесе қателердің нәтижесі болуы мүмкін және егер олар жеке-жеке немесе жиынтығында осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің негізінде қолданылатын пайдаланушылардың экономикалық шешімдеріне әсер етуі мүмкін деп негізделген күйде пайымдауға болса, елеулі болып есептеледі.

Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілетін аудиттің шеңберінде біз кәсіпқой пайымдауды қолданып, бүкіл аудиттің бойына кәсіптік скептицизмді сақтап қаламыз. Сонымен бірге, біз келесіні орындаймыз:

- ▶ адал емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан болған шоғырландырылған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтап, бағалаймыз; осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық процедураларды жасаймыз; өз пікірімізді білдіру үшін негіздеме ретінде болуы үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылатын аудиторлық дәлелдерді аламыз. Қателердің нәтижесінде елеулі бұрмаланудың анықталмауы тәуекеліне қарағанда, жоғарыдағы адал емес әрекеттердің нәтижесінде елеулі бұрмаланудың анықталмай қалу тәуекелі, өйткені адал емес әрекеттерге сөз байласу, алдау, қасақана жіберіп қою, ақпараттың дұрыс ұсынылмауы немесе ішкі бақылау жүйесін айнала жасалған амалдар кіруі мүмкін;
- ▶ Топтың ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікірді білдіру мақсатында емес, жағдайларға сәйкес келетін аудиторлық процедураларды әзірлеу мақсатында, аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесін түсінеміз;
- ▶ қолданылатын есеп саясатының лайықты сипатын және басшылық есептеген бағалау мәндерінің және тиісті ақпараттың ашылып көрсетілу негізділігін бағалаймыз;

- ▶ басшылықтың қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалды қолдану заңдылығы туралы тұжырым жасаймыз және түскен аудиторлық дәлелдердің негізінде Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінде айтарлықтай күмән тұғыза алатын оқиғаларға немесе талаптарға орай елеулі белгісіздіктің бар екендігі туралы тұжырым жасаймыз. Егер де біз елеулі белгісіздіктің болуы туралы тұжырымға келетін болсақ, біз өзіміздің аудиторлық есебімізде шоғырландырылған қаржылық есептілікте ақпараттың тиісінше ашылып көрсетілуіне назар аудартуымыз керек немесе егер ақпараттың осылайша ашылып көрсетілуі лайықты болып табылмаса, пікірімізді түрлендіру керек. Біздің тұжырымдар аудиторлық есебіміз жасалған күнге дейін түскен аудиторлық дәлелдерге негізделген. Дегенмен келешек оқиғалар немесе талаптар Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінен айырылып қалуына әкеп соқтыра алады;
- ▶ шоғырландырылған қаржылық есептіліктің бүтіндей ұсынылуын, оның құрылымы мен мазмұнын бағалаймыз, оған қоса ақпаратты ашып көрсету, сондай-ақ шоғырландырылған қаржылық есептіліктің оның негізінде болған операциялар мен оқиғаларды олардың шынайы ұсынылуын қамтамасыз ететіндей етіп ұсынылатындығын бағалаймыз.
- ▶ шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы пікірді білдіру үшін ұйымның қаржылық ақпаратына және Топ ішіндегі шаруашылық қызметке қатысты жеткілікті болатын лайықты аудиторлық дәлелдерді аламыз. Біз жалпы басшылық ету, бақылау және Топ аудитінің жүргізілуі үшін жауап береміз. Біз аудиторлық пікіріміз үшін жеке дара жауапты болып табыламыз.

Біз қадағалау кеңесінің назарына, өзгесінен басқа, аудиттің жоспарланған көлемі мен мерзімдері туралы, сондай-ақ аудит нәтижелері бойынша елеулі ескертулер туралы, оның ішінде егер біз аудит процесінде ондайларды анықтасақ, ішкі бақылау жүйесінің едәуір кемшіліктері туралы ақпаратты жеткізе отырып, онымен ақпараттық өзара әрекеттесуді жүзеге асырамыз.

„Эрнст энд Янг“ ЖШС

Динара Малаева
Аудитор

Аудитордың 2016 жылғы 25 ақпандағы
№ МФ-0000323 біліктілік куәлігі

050060, Қазақстан Республикасы, Алматы қ.,
Әл-Фараби даңғылы, 77/7, «Есентай Тауэр» ғимараты

2023 жылғы 21 ақпан

Рустамжан Саттаров
«Эрнст энд Янг» ЖШС-тің
Бас директоры

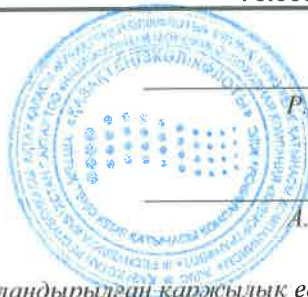
Қазақстан Республикасының аумағында
аудиторлық қызметпен айналысуға
арналған мемлекеттік лицензия
№ 0000003, Қазақстан Республикасы
Қаржы Министрлігімен 2005 жылғы
15 шілдеде берілген

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша

Мың теңгемен	Ескерт.	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Активтер			
Айналымнан тыс активтер			
Негізгі құралдар	5	43.337.826	44.363.036
Инвестициялық жылжымайтын мүлік	6	468.427	481.054
Материалдық емес активтер	7	62.683	69.736
Пайдаланылуы шектеулі ақша қаражаты	8	1.000	216.900
Айналымнан тыс активтер үшін берілген аванстар		33.152	—
Басқа да айналымнан тыс активтер		42.382	28.974
		43.945.470	45.159.700
Айналымдағы активтер			
Қорлар	9	1.224.194	564.159
Пайда салығы бойынша алдын ала төлем		169.451	1.468.810
Сауда және басқа да дебиторлық берешек	10	18.995.013	6.194.695
Басқа да айналымдағы активтер	11	1.236.313	975.541
Пайдаланылуы шектеулі ақша қаражаты	8	1.061.616	774.927
Ақша қаражаты мен оның баламалары	12	8.753.374	4.399.051
		31.439.961	14.377.183
Активтердің жиыны		75.385.431	59.536.883
Капитал және міндеттемелер			
Капитал			
Жарғылық капитал	13	11.575.721	11.575.721
Шетел валютасын қайта есептеу бойынша резерв		8.088.782	7.066.468
Бөлінбеген пайда		27.674.093	15.303.207
Капитал жиыны		47.338.596	33.945.396
Міндеттемелер			
Ұзақ мерзімді міндеттемелер			
Алынған қарыздардың ұзақ мерзімді бөлігі	14	—	16.309.086
Резервтер		56.972	43.564
Пайдаға салынатын кейінге қалдырылған салық бойынша міндеттемелер	23	833.266	1.197.787
		890.238	17.550.437
Қысқа мерзімді міндеттемелер			
Жалдау бойынша міндеттемелер		—	254
Алынған қарыздардың ағымдағы бөлігі	14	11.929.893	2.632.253
Шарт бойынша міндеттемелер		—	169.715
Сауда және басқа да кредиторлық берешек	15	14.701.974	5.032.722
Табыс салығы бойынша міндеттеме		79.113	432
Басқа да қысқа мерзімді міндеттемелер	16	445.617	205.674
		27.156.597	8.041.050
Міндеттемелер жиыны		28.046.835	25.591.487
Капитал мен міндеттемелер жиыны		75.385.431	59.536.883

Бас директордың м.а.

Р.Г.Сүлейменов

Бас бухгалтер

А.О.Бекжанова

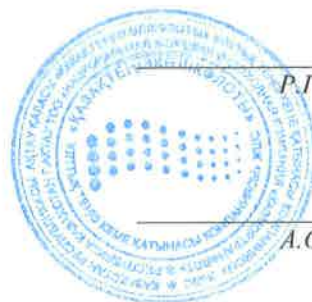
5-43 бет аралығында ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

ЖИЫНТЫҚ КІРІС ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

Мың теңгемөн	Ескерт.	2022 жыл	2021 жыл
Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім	17	120.389.035	38.875.955
Жалға беруден түскен кіріс	18	5.615.166	4.914.433
Түсім		126.004.201	43.790.388
Көрсетілген қызметтердің өзіндік құны	19	(103.602.787)	(42.287.971)
Жалпы пайда		22.401.414	1.502.417
Жалпы және әкімшілік шығыстар	20	(2.862.734)	(5.171.591)
Өткізу шығыстары		(935.683)	(604.579)
Құнсыздану залалы	5	(1.801.374)	(4.452.723)
Басқа да операциялық кірістер	21	595.109	1.645.451
Басқа да операциялық шығыстар	21	(376.353)	(1.242.983)
Операциялық пайда / (зиян)		17.020.379	(8.324.008)
Қаржылық кірістер	22	149.030	42.175
Қаржылық шығыстар	22	(756.386)	(925.624)
Бағамдық айырма, нетто		181.105	205.144
Салық салғанға дейінгі пайда / (зиян)		16.594.128	(9.002.313)
Пайда салығы бойынша (шығыс)/үнемділік	23	(4.223.242)	1.374.070
Бір жылғы пайда / (зиян)		12.370.886	(7.628.243)
Басқа да жиынтық кіріс			
Келесі кезеңдерде пайданың немесе зиянның құрамына қайта сыныптауға жататын басқа да жиынтық кіріс сомалары (салықтарды шегере отырып)			
Шетелдік бөлімшелердің есептілігін қайта есептеуден болған бағамдық айырмалар		1.022.314	226.165
Салықтарды шегере отырып, бір жылғы басқа да жиынтық кіріс		1.022.314	226.165
Салықтар шегерілген жылғы жиынтық кірістің / (залалдың) жиыны		13.393.200	(7.402.078)

Бас директордың м.а.

Р.Г.Сүлейменов

Бас бухгалтер

А.О.Бекжанова

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

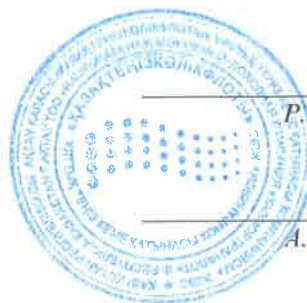
2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

Мың теңгемен	Ескерт.	2022 жыл	2021 жыл
Операциялық қызмет			
Сатып алушылардан түскен ақша түсімдері		111.818.382	44.121.775
Өнім жеткізушілерге ақшалай төлемдер		(89.939.067)	(40.278.234)
Жұмыскерлерге ақшалай төлемдер		(1.828.859)	(1.694.540)
Бюджетке ақша төлемдері және басқасы		(1.213.519)	(818.270)
Алынған пайыздар		140.711	96.915
Төленген пайыздар	14	(761.917)	(952.313)
Төленген пайда салығы		(3.388.581)	(573.511)
Операциялық қызметтен (пайдаланылған)/алынған таза ақша ағындары		14.827.150	(98.178)
Инвестициялық қызмет			
Негізгі құралдарды және басқа да ұзақ мерзімді активтерді сатудан түсетін түсім		-	392.483
Банк салымдарын қайтару		-	850.185
Материалдық емес активтерді сатып алу		(8.189)	(8.205)
Негізгі құралдарды сатып алу		(2.442.939)	(1.812.472)
Инвестициялық қызметте пайдаланылған таза ақша ағындары		(2.451.128)	(578.009)
Қаржылық қызмет			
Қарыздарды өтеу	14	(8.328.083)	(3.011.392)
Қаржылық жалдау бойынша өтеу	14	(254)	(983.127)
Қаржылық қызметте пайдаланылған таза ақша ағындары		(8.328.337)	(3.994.519)
Ақша қаражаты мен оның баламаларының таза көбеюі/(азаяуы)		4.047.685	(4.670.706)
Ақша қаражаты мен оның баламаларына таза бағамдық айырма		306.638	120.621
1 қаңтарға ақша қаражаты мен оның баламалары		4.399.051	8.949.136
31 желтоқсанға ақша қаражаты мен оның баламалары	12	8.753.374	4.399.051

АҚШАЛАЙ ЕМЕС ОПЕРАЦИЯЛАР – АҚПАРАТТЫ ҚОСЫМША АШЫП КӨРСЕТУ

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдың ішінде Компания, табыс салығы бойынша алдын ала төлеммен бірге 201.410 мың теңге сомада (2021 жылғы 31 желтоқсан: 201.421 мың теңге) жеке табыс салығын, әлеуметтік салық пен қосылған құн салығын қоса алғанда, төленуге жататын салықтарды өзара есепке алды.

Бас директордың м.а.

Р.Г.Сүлейменов

Бас бухгалтер

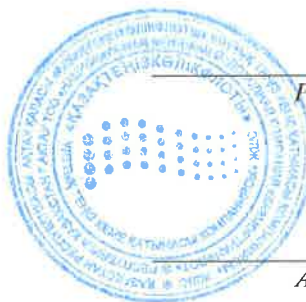
А.О.Бекжандова

КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

<i>Мың төңгемен</i>	Жарғылық капитал	Шетел валютасын қайта есептеу бойынша резерв	Бөлінбеген пайда	Жиыны
2021 жылғы 1 қаңтарға	11.575.721	6.840.303	22.931.450	41.347.474
Бір жылғы залал	—	—	(7.628.243)	(7.628.243)
Бір жылғы басқа да жиынтық кіріс	—	226.165	—	226.165
Бір жылғы жиынтық залал жиыны	—	226.165	(7.628.243)	(7.402.078)
2021 жылғы 31 желтоқсанға	11.575.721	7.066.468	15.303.207	33.945.396
Бір жылғы пайда	—	—	12.370.886	12.370.886
Бір жылғы басқа да жиынтық кіріс	—	1.022.314	—	1.022.314
Бір жылғы жиынтық кіріс жиыны	—	1.022.314	12.370.886	13.393.200
2022 жылғы 31 желтоқсанға	11.575.721	8.088.782	27.674.093	47.338.596

Бас директордың м.а.

Р.Г.Сүлейменов

Бас бухгалтер

А.О.Бекжанова

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

1. ЖАЛПЫ АҚПАРАТ

«Қазақтеңізкөлікфлоты» ұлттық теңіз кеме қатынасы компаниясы» АҚ Қазақстан Республикасы Үкіметінің 1998 жылғы 4 желтоқсандағы қаулысына сәйкес құрылып, 1998 жылғы 29 желтоқсанда тіркелді. 2013 жылғы 21 қазанда Директорлар кеңесінің шешіміне сәйкес «Қазақтеңізкөлікфлоты» ұлттық теңіз кеме қатынасы компаниясы» АҚ «Қазақтеңізкөлікфлоты» ұлттық теңіз кеме қатынасы компаниясы» жауапкершілігі шектеулі серіктестік (бұдан әрі - «Компания») болып қайта құрылды. Компания Қазақстан Республикасының ұлттық теңіз сауда флотын құру және отандық жүктердің халықаралық теңіз тасымалын ұйымдастыру мақсатында құрылды.

«ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» АҚ (бұдан әрі - «ҚМГ ҰК» немесе «Бас компания») Компанияның жалғыз қатысушысы болып табылады. Қазақстан Республикасының Үкіметі бақылайтын, 90% иелік ету үлесімен «Самұрық-Қазына» ұлттық әл-ауқат қоры» АҚ (бұдан әрі - «Самұрық-Қазына» ҰӘҚ») ҚМГ ҰК бақылаушы акционері болып табылады, үлестің 10% Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіне тиесілі.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілікке Компанияның және оның еншілес ұйымдарының, бірлесіп «Топ» деп аталады, қаржылық есептіліктері кіреді. Компанияның еншілес ұйымдарының тізімі *2-ескерпнеде* келтірілген.

Топ қызметінің негізгі түрлерінің бірі Ақтау портынан халықаралық нарыққа теңіз арқылы қазақстандық шикі мұнайды тасымалдау, Қара және Жерорта теңіздерінде шикі мұнайды тасымалдау, құрғақ жүктерді тасымалдау, сондай-ақ сервистік флот қызметтерін көрсету болып табылады.

Топтың меншікті флотын бес мұнай құю танкері («Алматы», «Астана», «Ақтау», «Алтай» және «Алатау»), екі контейнер тасушы («Барыс» және «Сұңқар»), өздігінен жүретін бір баржа («Бүркіт»), екі құрғақ жүк тасушы («Бекет-Ата» және «Түркістан») және үш сүйреткіш кеме мен өздігінен тиеп-түсіретін төрт баржаны қоса, көмекші кемелер құрайды.

Компанияның заңды мекенжайы: Қазақстан Республикасы, 130000, Ақтау қаласы, 14 ықшамауданы, 70-ғимарат.

Топтың қоса берілген шоғырландырылған қаржылық есептілігін шығаруға бас директордың міндеттерін атқарушы және бас бухгалтер 2023 жылғы 21 ақпанда бекітті.

2. ТОПТЫҢ ЕСЕП САЯСАТЫН ДАЙЫНДАУ ЖӘНЕ ОНЫ ӨЗГЕРТУ НЕГІЗІ

Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігі Халықаралық қаржылық есептілік стандарттары жөніндегі Кеңес (бұдан әрі - «ХҚЕС жөніндегі Кеңес») бекіткен редакцияда Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (бұдан - «ХҚЕС») сәйкес әзірленді.

Бұл шоғырландырылған қаржылық есептілік, есеп саясатында және шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ескертпелерінде сипатталғандарды қоспағанда, тарихи құны бойынша есепке алу әдісінің негізінде дайындалған. Шоғырландырылған қаржылық есептіліктің барлық сомалары, егер өзгесі көрсетілмесе, мыңдық мәндерге дейін дөңгелектенген.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті ХҚЕС-ке сәйкес дайындау белгілі бір сыни бухгалтерлік бағалаулар мен жорамалдарды пайдалануды талап етеді. Сондай-ақ ол басшылықтан Топтың есеп саясатын қолдану процесінде пайымдауларды қолдануды талап етеді. Пайымдауларды қолданудың барынша жоғары дәрежесін немесе барынша жоғары күрделілікті қолдануды болжайтын қызмет аялары немесе жорамалдар мен бағалаулар шоғырландырылған қаржылық есептілік үшін маңызды болып табылатын салалар *4-ескерпнеде* ашылып көрсетілген. Мұндай бағалаулар шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау күніне қолда бар ақпаратқа негізделген. Осылайша, келешектегі нақты нәтижелер осы бағалаудан ерекшеленуі мүмкін.

Топ өзінің қаржылық есептілігін қызметтің үздіксіздігі туралы болжамға сүйене отырып дайындады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**2. ТОПТЫҢ ЕСЕП САЯСАТЫН ДАЙЫНДАУ ЖӘНЕ ОНЫ ӨЗГЕРТУ НЕГІЗІ (жалғасы)****Шоғырландыру негізі**

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілікке Компанияның және оның еншілес ұйымдарының қаржылық есептілігі кіреді. Егер Топ инвестициялау объектісіне қатысудан болатын ауыспалы кіріспен байланысты тәуекелдерге ұшыраған жағдайда бақылау жасалады немесе мұндай кірісті алуға құқығы, сондай-ақ инвестициялау объектісіне қатысты өз өкілеттіктерін жүзеге асырудың көмегімен кіріске әсер ету мүмкіндігі бар. Атап айтқанда, Топ тек егер келесі талаптар орындалса ғана, инвестициялар объектісін бақылайды:

- Топтың инвестициялар объектісіне қатысты өкілеттіктерінің болуы (яғни, инвестициялар нысанының маңызды қызметін ағымдағы басқару мүмкіндігін қамтамасыз ететін қолдағы құқықтар);
- Топтың инвестициялау объектісіне қатысудан түсетін ауыспалы кіріспен байланысты тәуекелдерге ұшырағыштығының немесе мұндай кірісті алуға құқықтарының болуы;
- Топтың инвестициялау объектісіне қатысты өз өкілеттіктерін жүзеге асырудың көмегімен кіріске әсер ету мүмкіндігі бар.

Әдетте, дауыс беру құқықтарының көп болуы бақылаудың болуын білдіреді деп болжанады. Мұндай жорамалды растау үшін және Топтың инвестициялар объектісіне қатысты дауыс беру құқықтарының көпшілігі немесе ұқсас құқықтары болған кезде Топ мұндай инвестициялар объектісіне қатысты өкілеттіктердің болуын бағалау кезінде барлық орынды фактілер мен жағдайларды ескереді:

- Инвестициялар объектісінде дауыс беру құқықтары бар басқа тұлғалармен келісім;
- Басқа келісімдермен негізделген құқықтар;
- Дауыс беру құқығы және Топқа тиесілі әлеуетті дауыс беру құқықтары.

Егер фактілер мен жағдайлар бақылаудың үш құрамдасы бірінің немесе бірнешеуінің өзгеруін растаса, Топ инвестициялар нысанына қатысты бақылаудың болуын қайтадан талдайды. Топ еншілес ұйымға бақылауды алған кезде еншілес ұйымның шоғырлануы басталады және Топ еншілес ұйымға бақылаудан айырылғанда тоқталады. Сатып алынуы немесе есептен шығарылуы жыл ішінде болған еншілес ұйымның активтері, міндеттемелері, кірістері мен шығыстары Топ бақылауды алған күннен бастап шоғырландырылған қаржылық есептілікке қосылады және Топ еншілес ұйымға бақылаудан айырылған күнге дейін көрсетіледі.

Пайда немесе зиян және басқа да жиынтық кірістің (БЖК) әрбір құрамдасы Топтың бас компаниясының акционерлеріне және тіпті егер бұл бақыланбайтын қатысу үлестерінде теріс сальдоға әкеліп соқтырған жағдайда да, бақыланбайтын қатысу үлестеріне жатады.

Қажет болғанда еншілес ұйымдардың қаржылық есептілігі мұндай ұйымдардың есеп саясатын Топтың есеп саясатына сәйкес келтіру үшін түзетіледі. Топішілік барлық активтер мен міндеттемелер, меншікті капитал, кірістер, шығыстар және Топ ішінде операцияларды жасау нәтижесінде туындайтын акша ағындары шоғырландыру кезінде толығымен алынып тасталады.

Бақылаудан айырылмастан еншілес ұйымдағы қатысу үлесін өзгерту меншікті капиталмен операция ретінде ескеріледі.

Егер Топ еншілес ұйымға бақылаудан айырылып қалса, ол тиісті активтерді (оның ішінде гудвилді), міндеттемелерді, бақыланбайтын қатысу үлестерін және меншікті капиталдың басқа да құрамдастарын тануды тоқтатады және туындап қалған пайданы немесе зиянды пайда немесе зиян құрамында мойындайды. Қалған инвестициялар әділ құны бойынша танылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

2. ТОПТЫҢ ЕСЕП САЯСАТЫН ДАЙЫНДАУ ЖӘНЕ ОНЫ ӨЗГЕРТУ НЕГІЗІ (жалғасы)

Шоғырландыру негізі (жалғасы)

2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның келесі еншілес ұйымдарда қатысу үлестері болды:

Компания	Негізгі қызмет	Тіркелген жері	Қатысу үлесі	
			2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
«Қазақтеңізкөлікфлоты Лтд»	Қара және Жерорта теңіздерінде шикі мұнайды теңізбен тасымалдау Топқа қызмет көрсететін агент компания ретінде	Мэн аралы	100%	100%
«Қазақтеңізкөлікфлоты ЮК Лтд»	операциялар жүргізеді және коммерциялық басқару жөніндегі келісімге сәйкес кірістерді түсіреді	Ұлыбритания	100%	100%
«Алтай Шиппинг Лтд»	Шикі мұнайды және мұнай өнімдерін теңіз арқылы халықаралық нарықтарда тасымалдау және меншігіндегі танкерді жалға беру	Маршалл аралдары	100%	100%
«Алатау Шиппинг Лтд»	Шикі мұнайды және мұнай өнімдерін теңіз арқылы халықаралық нарықтарда тасымалдау және меншігіндегі танкерді жалға беру	Маршалл аралдары	100%	100%

Жаңа стандарттар, түсіндірмелер және қолданыстағы стандарттар мен түсіндірмелерге түзетулер

2022 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын немесе Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсерін тигізбеген жылдық есепті кезеңдерге қатысты күшіне енетін стандарттар мен түсіндірмелерге кейбір стандарттар мен түзетулер 2022 жылы алғаш рет қолданылды. Топ шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттарды, түсіндірмелерді немесе түзетулерді мерзімінен бұрын қолданған жоқ.

37 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер - «Ауыртпалық түсіретін шарттар – шартты орындау шығындары»

Ауыртпалық түсіретін шарт - бұл міндеттемелерді орындаудың сөзсіз шығындары (яғни, Топ шартпен байланысты болғандықтан оны болдырмауға болмайтын шығындар) оның орындалуынан күтілетін экономикалық пайдадан асатын шарт.

Түзетулер шарттың ауыртпалық түсіретін немесе шығын әкелетінін бағалау кезінде ұйымға осындай шарт бойынша тауарларды немесе қызметтерді өндірумен тікелей байланысты шығындарды, оның ішінде қосымша шығындарды (мысалы, тікелей еңбек шығындары мен материалдардың құнын) және шарт бойынша қызметпен тікелей байланысты шығындарды бөлуді (мысалы, шартты орындау үшін пайдаланылатын жабдықтар амортизациясы және шарттың орындалуын басқару және қадағалау құны) қосу қажет екенін көрсетеді. Жалпы және әкімшілік шығындар шартқа тікелей-байланысты емес және егер олар шарт бойынша контрагентке нақты түрде жүктелмесе, бағалаудан шығарылады.

«Ауыртпалық түсіретін шарттар: шартты орындауға арналған шығындар» 37 ХҚЕС-ке (IAS) бұл түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсерін тигізбеді.

3 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетулер - Концептуалдық негіздерге сілтемелер

Түзетулер ХҚЕС-тің *«Концептуалдық негіздердің»* алдыңғы нұсқасына сілтемені стандарт талаптарына елеулі өзгерістер енгізбестен, 2018 жылғы наурызда шығарылған ағымдағы нұсқаға сілтемемен ауыстырады.

Түзетулер *«Бағалау міндеттемелері, шартты міндеттемелер мен шартты активтер» 37 ХҚЕС-тің (IAS) қолданылу аясына жататын міндеттемелер мен шартты міндеттемелер үшін «2 күннің»* әлеуетті табысының немесе шығындарының пайда болуын болдырмас үшін *«Бизнестерді біріктіру» 3 ХҚЕС-те (IFRS) мойындау қағидатынан ерекшелікті немесе егер олар жеке операциялардың шеңберінде туындаған болса, «Міндетті төлемдер» 21 КРМФО (IFRIC) Түсіндірмелерін қосты. Ерекшелік ұйымдардан 37 ХҚЕС (IAS) критерийлерін немесе 21 КРМФО (IFRIC) түсіндірмелерін қолдана отырып, сатып алу күніндегі жағдай бойынша ағымдағы міндеттеменің бар-жоғын анықтауды талап етеді, сәйкесінше, «Концептуалдық негіздер» ережелерін қолданудың орнына.*

Түзетулер сондай-ақ шартты активтер сатып алынған күні танылмайтынын түсіндіретін 3 ХҚЕС-ке (IFRS) жаңа абзацты қосады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

2. ТОПТЫҢ ЕСЕП САЯСАТЫН ДАЙЫНДАУ ЖӘНЕ ОНЫ ӨЗГЕРТУ НЕГІЗІ (жалғасы)

Жаңа стандарттар, түсіндірмелер және қолданыстағы стандарттар мен түсіндірмелерге түзетулер (жалғасы)

3 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетулер - Концептуалдық негіздерге сілтемелер (жалғасы)

Концептуалдық негіздерге сілтемелер 3 ХҚЕС-ке (IFRS) бұл түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсерін тигізбеді.

«Жалдау» 16 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер - «Негізгі құралдар: мақсатына лайық пайдаланғанға дейінгі түсімдер»

Түзетулер ұйымдарға негізгі құрал объектісінің бастапқы құнынан бұл объектіні орналасқан жеріне дейін жеткізу және оны басшылықтың ниетіне сәйкес пайдалану үшін талап етілетін жай-күйге келтіру процесінде жасалған бұйымдарды сатудан түскен қандай да бір түсімдерді есептен шығаруға тыйым салады. Осының орнына ұйым мұндай бұйымдарды сатудан түсетін түсімдерді, сондай-ақ бұл бұйымдарды шығару құнын пайданың немесе зиянның құрамында мойындайды.

Өтпелі ережелерге сәйкес Топ түзетулерді тек ұйым бұл түзетулерді алғаш рет қолданатын кезеңде ең бірінші болып ұсынылған қаржылық есептіліктің басталу күніне (немесе содан кейін) пайдалану үшін қолжетімді болған негізгі құралдардың объектілеріне қатысты ретроспективті түрде қолданады. Бұл түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне ешқандай әсерін тигізбеді, өйткені Топ негізгі құралдарды ең ерте көрсетілген кезеңнің басынан бастап пайдалануға жарамды күйге келтіру процесінде өндірілген мұндай өнімдерді сатпады.

«Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарын алғаш рет қолдану» 1 ХҚЕС-ке (IFRS) - «Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарын алғаш рет қолданатын еншілес ұйым»

Түзету 1 ХҚЕС(IFRS) D16 (a) тармағының ережелерін қолдануды шешетін еншілес компанияға, егер бизнесті шоғырландыру және біріктіру рәсімдеріне байланысты ХҚЕС бойынша есепке бас ұйымның шоғырландырылған қаржылық есептілігінде көрсетілген сомаларды негізге ала отырып, валютаны қайта есептеуден жинақталған бағамдық айырмаларды бағалауға мүмкіндік береді, оның аясында бас ұйым еншілес компанияны сатып алды, ешқандай түзетулер болған жоқ. Бұл түзету 1 ХҚЕС-тің (IFRS) D16(a) тармағының ережелерін қолдануды шешкен қауымдасқан ұйымдарға немесе бірлескен кәсіпорындарға қолданылады.

Бұл түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне ешқандай әсерін тигізбеді, өйткені Компания халықаралық қаржылық есептілік стандарттарын бірінші рет қолданып отырған жоқ.

«Қаржы құралдары» 9 ХҚЕС (IFRS) – «Қаржылық міндеттемелердің мойындалуы тоқтаған жағдайда» «10% тестісін» жүргізу кезіндегі комиссиялық сыйақы»

Түзету ұйым жаңа немесе түрлендірілген қаржылық міндеттеменің талаптары бастапқы қаржылық міндеттеменің талаптарынан айтарлықтай ерекшеленетіндігін бағалау кезінде ескеретін комиссиялық сыйақы сомаларын нақтылайды. Мұндай сомаларға тек, кредитор немесе қарыз алушы басқа тараптың атынан төлеген немесе алған комиссиялық сыйақыны қоса алғанда, белгілі бір кредитор мен қарыз алушының арасында төленген немесе алынған сомалар ғана жатады. *«Қаржы құралдары: Тану және бағалау» 39 ХҚЕС-ке (IAS) үшін ұқсас түзетулер ұсынылмады.*

Өтпелі ережелерге сәйкес Топ түзетулерді ол бұл түзетуді алғаш рет қолданатын (алғаш рет қолданатын күн) жылдық есепті кезеңнің басталу күніне (немесе содан кейін) түрлендірілген немесе ауыстырылған қаржылық міндеттемелерге қатысты қолданады. Бұл түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне ешқандай әсерін тигізбеді, өйткені Топта есепті кезең ішінде қаржы құралдарының түрлендірілуі болмады.

Түзету ұйымдардың есепке 41 ХҚЕС-тің (IAS) қолданылу аясына жататын активтердің әділ құнын бағалау кезіндегі салық салумен байланысты ақша ағындарын есепке алмайтындығы туралы 41 ХҚЕС-тің (IAS) 22-тармағындағы талапты алып тастайды. Бұл түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне ешқандай әсерін тигізбеді, өйткені Топтың есепті күнгі жағдай бойынша 41 ХҚЕС-ке (IAS) қатысты активтері болмады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**2. ТОПТЫҢ ЕСЕП САЯСАТЫН ДАЙЫНДАУ ЖӘНЕ ОНЫ ӨЗГЕРТУ НЕГІЗІ (жалғасы)****Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар**

Төменде Топтың қаржылық есептілігін шығару күніне шығарылған, бірақ күшіне енбеген жаңа стандарттар, түзетулер мен түсіндірмелер келтіріледі. Топ осы стандарттарды, түзетулер мен түсіндірмелерді, егер қолданылатын болса, олардың күшіне ену күнінен бастап қолдануға ниет білдіріп отыр.

17 ХҚЕС (IFRS) «Сақтандыру шарттары»

2017 жылғы мамырда ХҚЕС жөніндегі Кеңес ақпаратты ашып көрсету мен бағалау, ұсыну және ашып көрсету мәселелерін қарастыратын сақтандыру шарттары үшін қаржылық есептіліктің жаңа ауқымды стандарты 17 ХҚЕС (IFRS) «Сақтандыру шарттары» шығарды. 17 ХҚЕС (IFRS) күшіне енгенде, ол 2005 жылы шығарылған 4 ХҚЕС (IFRS) «Сақтандыру шарттарын» ауыстырады. 17 ХҚЕС (IFRS) оларды шығаратын ұйымның түріне қарамастан сақтандыру шарттардың барлық түрлеріне (яғни өмірді сақтандыру және өмірді сақтандырудан ерекшеленетін сақтандыру, тікелей сақтандыру және қайта сақтандыру), сондай-ақ дискрециялық қатысу талаптарымен белгілі бір кепілдіктер мен қаржы құралдарына қолданылады. Қолданылу аясынан бірнеше ерекшелік бар. 17 ХҚЕС (IFRS) негізгі мақсаты сақтандыру шарттарын есепке алу моделін ұсыну болып табылады, әрі ол сақтандырушылар үшін барынша тиімді әрі бірізді болып табылады. Алдыңғы жергілікті есепке алу саясаттарына негізделетін 4 ХҚЕС (IFRS) талаптарымен салыстырғанда, 17 ХҚЕС (IFRS) сақтандыру шарттарын есепке алудың жан-жақты моделін ұсынып, есепке алудың барлық ақылға қонымды аспектілерін қамтиды. 17 ХҚЕС-тің (IFRS) негізінде келесімен толықтырылған ортақ модель жатыр:

- Тікелей қатысу талаптарымен сақтандыру шарттары үшін белгілі бір түрлендірулер (ауыспалы сыйақы әдісі);
- Жеңілдетілген тәсіл (сыйлықақыны бөлу негізіндегі тәсіл) негізінен қысқа мерзімді шарттарға арналған.

17 ХҚЕС (IFRS) 2023 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді, бұл ретте салыстырмалы ақпаратты ұсыну қажет. Ұйым 17 ХҚЕС-тің (IFRS) алғаш рет қолданылу күніне немесе соған дейін 9 ХҚЕС (IFRS) пен 15 ХҚЕС (IFRS) қолданады деген талаппен мерзімінен бұрын қолдануға жол беріледі. Бұл стандарт Топқа қатысты қолданылмайды.

«Міндеттемелерді қысқа мерзімді немесе ұзақ мерзімді ретінде жіктеу» 1 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер

2020 жылғы қаңтарда ХҚЕС жөніндегі Кеңес 1 ХҚЕС-тің (IAS) 69-76 тармақтарына түзетулерді шығарды, оларда міндеттемелерді қысқа мерзімді немесе ұзақ мерзімді етіп жіктеуге қатысты талаптар түсіндіріледі. Түзетулерде мыналар түсіндіріледі:

- Міндеттемелерді реттеу мерзімін кейінге қалдыру құқығы деп нені түсінуге болады;
- Міндеттемелерді реттеу мерзімін кейінге қалдыру құқығы есепті кезеңнің соңына болуы тиіс;
- Міндеттемелердің жіктелуіне ұйымның міндеттемелерді реттеу мерзімін кейінге қалдыру құқығын орындау ықтималдылығы да ықпалын тигізбейді;
- Міндеттеменің талаптары оның жіктелуіне ықпалын тигізбейді, тек егер айырбасталатын міндеттемеге ендірілген туынды құрал өз бетімен үлестік құрал болып табылмаса ғана.

Бұл түзетулер 2023 жылғы 1 қаңтардан немесе осы мерзімнен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді және ретроспективті түрде қолданылады. Қазіргі уақытта Топ бұл түзетулердің міндеттемелердің ағымдағы жіктелуіне ықтимал ықпалын және қолданыстағы қарыз шарттары бойынша талаптарды қайта қарау қажеттілігін саралайды.

«Бухгалтерлік бағалауды айқындау» 8 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер

2021 жылғы ақпанда ХҚЕС жөніндегі Кеңес 8 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулерді шығарды, оларда «бухгалтерлік бағалар» анықтамасы енгізіледі. Түзетулерде бухгалтерлік бағалардағы өзгерістер мен есеп саясатындағы өзгерістер және қателерді түзету арасындағы айырмашылық түсіндіріледі. Сонымен бірге, құжатта ұйымдардың бухгалтерлік бағаларды әзірлеу үшін өлшеу әдістерін және бастапқы деректерді қалайша пайдаланатындығы түсіндіріледі.

Түзетулер 2023 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді және аталған кезеңнің басталу күніне немесе содан кейін орын алатын есеп саясатындағы өзгерістер мен бухгалтерлік бағалардағы өзгерістерге қолданылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

2. ТОПТЫҢ ЕСЕП САЯСАТЫН ДАЙЫНДАУ ЖӘНЕ ОНЫ ӨЗГЕРТУ НЕГІЗІ (жалғасы)

Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар (жалғасы)

«Бухгалтерлік бағалауды айқындау» 8 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер (жалғасы)

Бұл фактінің ашылып көрсетілу талабымен мерзімінен бұрын қолдануға жол беріледі.

Бұл түзетулер Топқа айтарлықтай әсерін тигізбейді деп күтілуде.

1 ХҚЕС-ке (IAS) және «Есеп саясаты туралы ақпаратты ашып көрсету» ХҚЕС-ті қолдану жөніндегі №2 іс жүзіндегі ұсынымдарға түзетулер

2021 жылғы ақпанда ХҚЕС жөніндегі Кеңес 1 ХҚЕС-ке (IAS) және «Маңыздылық туралы пайымдауларды қалыптастыру» ХҚЕС-ті қолдану жөніндегі №2 іс жүзіндегі ұсынымдарға түзетулерді шығарды, олар ұйымдарға есеп саясаты туралы ақпаратты ашып көрсету кезінде маңыздылық туралы пайымдауды қолдануға көмектесетін нұсқаулық пен мысалдарды қамтиды. Түзетулер ұйымдарға ұйымдардың есеп саясатының «елеулі ережелерін» ашып көрсетуі туралы талапты есеп саясаты туралы «маңызды ақпаратты» ашып көрсету туралы талапқа ауыстыру есебінен, сондай-ақ ұйымдардың есеп саясаты туралы ақпаратты ашып көрсетуі туралы шешімдерді қабылдауы кезінде маңыздылық ұғымын қалайша қолдануы тиіс екендігіне қатысты нұсқаулықты қосу есебінен есеп саясаты туралы барынша пайдалы ақпаратты ашып көрсетуге көмектесуі тиіс.

1 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер мерзімінен бұрын қолдану мүмкіндігімен 2023 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдерге қатысты қолданылады. ХҚЕС-ті қолдану жөніндегі №2 іс жүзіндегі ұсынымдарға түзетулер есеп саясаты туралы ақпаратқа маңыздылықты айқындауды қолдануға қатысты міндетті емес нұсқаулықты қамтитындықтан, бұл түзетулердің күшіне ену күнін көрсету қажет емес.

Қазіргі уақытта Топ түзетілген талаптардың сақталуын қамтамасыз ету мақсатында есеп саясаты туралы ашылған ақпаратты зерттеп жатыр.

«Бір операцияның нәтижесінде туындайтын активтер мен міндеттемелерге байланысты кейінге қалдырылған салық салу» 12 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер

2021 жылғы мамырда Кеңес 12 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер шығарды, оған сәйкес 12 ХҚЕС (IFRS) бойынша активтер мен міндеттемелерді бастапқы тану кезінде кейінге қалдырылған салықтарды танудан босату көлемі қысқарды. Енді ол бастапқы тану кезінде шегерілетін және салық салынатын уақыт айырмашылықтарының тең сомалары пайда болатын операцияларға қолданылмайды.

Түзетулер ең ерте ұсынылған салыстырмалы кезеңнің басынан бастап туындайтын операцияларға қолданылады. Сонымен қатар, ең ерте ұсынылған салыстырмалы кезеңнің басындағы жағдай бойынша кейінге қалдырылған салық активі (салық салынатын пайда жеткілікті болған жағдайда) және кейінге қалдырылған салық міндеттемесі жалға алу мен пайдаланудан шығару міндеттемелеріне байланысты шегеруге және салық салуға жататын барлық уақытша айырмашылықтар үшін танылуы керек.

Қазіргі уақытта Топ бұл түзетулердің әсерін бағалауда, әрі олар Топтың есеп саясаты туралы ақпараттың ашылып көрсетілуіне әсер ете алады.

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ

Шетел валюталарын қайта есептеу

Шоғырландырылған қаржылық есептілік теңгемен көрсетілген, әрі ол функционалдық валюта және Топтың есептілігін білдіру валютасы болып табылады.

Шетел валюталарындағы операциялар бастапқыда операцияның жасалу күніне қолданылатын бағам бойынша функционалдық валютада ескеріледі. Шетел валютасында деноминацияланған ақшалай активтер мен міндеттемелер есепті күнге қолданылатын функционалды валютаның бағамы бойынша қайта есептеледі.

Негізгі мәмілені жасау күнінен кейінгі күнге шетел валютасында деноминацияланған активтер мен міндеттемелер бойынша туындайтын бағамдық айырмадан болған кез келген пайда мен зиян жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте танылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

Шетел валюталарын қайта есептеу (жалғасы)

Шетел валютасында тарихи құнына сүйене отырып бағаланатын ақшалай емес баптар бастапқы операциялар күніне айырбастау бағамдарын пайдалана отырып қайта есептеледі. Әділ құны бойынша шетелдік валютада бағаланатын ақшалай емес баптар әділ құнды айқындау күніне қолданылатын бағамдар бойынша қайта есептеледі.

Қазақстан қор биржасында (бұдан әрі ҚҚБ) белгіленген орташа есептелген валюта айырбастау бағамы Қазақстан Республикасында ресми валюта айырбастау бағамы ретінде қолданылады.

Бұл шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде теңгеге қатысты негізгі әлемдік валюталардың келесі айырбас бағамдары пайдаланылды:

<i>Күнге айырбас бағамы</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
АҚШ доллары	462,65	431,80
Евро	492,86	489,10
Ағылшын фунт стерлингі	556,57	583,32

Негізгі құралдар

Негізгі құралдар жинақталған тозуды және құнсыздануды шегере отырып, бастапқы құны бойынша көрсетіледі.

Негізгі құралдардың бастапқы құнына сатып алу құны немесе құрылыс құны, активті жұмыс істейтіндей күйге келтірумен байланысты кез келген тікелей шығындар және кез келген міндеттемені, егер ондай болса, пайдаланудан шығару бойынша бастапқы бағалау кіреді. Мұндай құнға құрал-жабдықтардың бөлшектерін ауыстыру құны және егер оларды капиталдандыру критерийлері орындалса, ұзақ мерзімді құрылыс жобалары болған жағдайда қарыздар бойынша шығындар кіреді. Белгілі бір уақыт аралығында негізгі құралдардың едәуір құрамдастарын ауыстыру қажет болғанда, Топ осы сияқты құрамдастарды оларға сәйкес болатын дербес пайдалы қызмет ету мерзімдерімен жеке активтер ретінде мойындайды және оларды тиісінше амортизациялайды. Сол сияқты, негізгі техникалық шолып тексеруді жүргізген кезде сонымен байланысты шығындар, егер мойындаудың барлық критерийлері орындалса, құрал-жабдықты ауыстыру ретінде негізгі құралдардың баланстық құнында мойындалады. Жөндеуге және техникалық қызмет көрсетуге жұмсалатын барлық басқа шығындар олар болған сәтте жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте мойындалады. Сатып алу құны немесе құрылыс құны төленген жалпы соманы және активті сатып алу үшін берілген кез келген өзге құралдардың әділ құнын білдіреді.

Негізгі құралдардың тозуы төменде көрсетілгендей тиісті активтің пайдалы қызмет етуінің есепті мерзімінің ішінде тікжелілік әдістің негізінде есептеледі:

	Пайдалы қызмет ету мерзімі (жылдарда)
Ғимараттар	8-50
Машиналар мен құрал-жабдықтар	3-30
Көлік құралдары	3-30
Басқасы	3-20

Пайдалы қызмет етудің күтілетін мерзімдері, қалдық құны және негізгі құралдардың тозуын есептеу әдістері жыл сайын қайта қаралып отырады және қажет болған жағдайда, тиісті өзгерістер перспективті негізде ескеріледі.

Негізгі құралдардың баланстық құны оқиғалар немесе жағдайлар баланстық құн өтеле алмайтындығына көрсететін әр жағдайда құнсыздану мәніне қайта қаралады.

Жөндеу және қалпына келтіру шығындары олардың пайда болу шамасына қарай шығыстарға жатқызылады және негізгі құралдардың функцияларына байланысты, егер тек капиталдандыруға жатпаса ғана, көрсетілген қызметтердің өзіндік құнының немесе жалпы әрі әкімшілік шығыстардың құрамына қосылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****Минералдық шикізат кен орнын қалпына келтіру резерві**

Кен орнын қалпына келтіруге арналған резерв олардың пайдалы қызмет ету мерзімінің соңында өндірістік активтерді келешекте жоюға және қалпына келтіруге қатысты танылады.

Айназар кен орны бойынша жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшартқа сәйкес Топ, келісімшарттық аумақта ғимараттар мен құрал-жабдықтарды әкетуді немесе жоюды қоса алғанда, өз қызметінің салдарын жоюға міндетті. Минералдық шикізат кен орнын қалпына келтіруге арналған резерв ағымдағы заңгерлік және конструктивтік талаптарға, технологиялардың деңгейі мен бағаларға сүйене отырып бағаланады.

Қалпына келтіруге арналған нақты шығындар заңнаманың, технологиялардың, бағалар мен басқа да шарттардың талаптарында және түсіндірмелерінде болған өзгерістердің салдарынан олардың бағалануынан ерекшеленуі мүмкін болғандықтан және бұл шығындар бірнеше жылдан кейін ғана болатындықтан, резервтің баланстық құны мұндай өзгерістерді есепке алу үшін тұрақты тексеріліп, түзетіліп отырады. 2022 жылдың 31 желтоқсанына минералдық шикізат кен орнын қалпына келтіруге арналған резервтің баланстық құны 56.972 мың теңге (2021 жылғы 31 желтоқсанға: 43.564 мың теңге) болды.

Инвестициялық жылжымайтын мүлік

Инвестициялық жылжымайтын мүлік, жинақталған тозу мен құнсыздануды шегере отырып, мәміле бойынша шығындарды қоса алғанда, бастапқы құны бойынша бағаланады. Белгілі бір уақыт аралығында инвестициялық жылжымайтын мүліктің едәуір құрамдастарын ауыстыру қажет болғанда, Топ осы сияқты құрамдастарды оларға сәйкес болатын дербес пайдалы қызмет ету мерзімдерімен жеке активтер ретінде мойындайды және оларды тиісінше амортизациялайды. Жөндеуге және техникалық қызмет көрсетуге жұмсалатын барлық басқа шығындар олар болған сәтте жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте мойындалады.

Инвестициялық жылжымайтын мүліктің тозуы үйлер мен ғимараттар үшін 8 жылдан 50 жылға дейін пайдалы қызмет етудің есепті мерзімінің ішінде тікжелілік әдістің негізінде есептеледі.

Инвестициялық жылжымайтын мүліктің танылуы ол шыққан кезде не болмаса егер ол пайдаланудан шығарылса және оның шығуынан келешекте экономикалық пайда күтілмесе, тоқтатылады. Шығудан туындайтын таза түсімдер мен активтің баланстық құны арасындағы айырма оны мойындау тоқтатылған кезең ішіндегі жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте мойындалады.

Инвестициялық жылжымайтын мүлік санатына не болмаса одан аудару жылжымайтын мүлікті пайдалану сипатында өзгерістер болғанда ғана жүзеге асырылады. Инвестициялық жылжымайтын мүліктен иесі алып отыратын жылжымайтын мүлік объектісіне аудару кезінде кейінгі есепке алу мақсаттары үшін шартты бастапқы құны пайдалану мақсаттарын өзгерту сәтіне қалдық құнын білдіреді. Мүлік иесі алып отырған жылжымайтын мүлік объектісі инвестициялық жылжымайтын мүлік объектісіне айналған жағдайда, Топ мұндай жылжымайтын мүлікті пайдалану мақсаттарын өзгерту сәтіне дейін негізгі құралдарды есепке алу саясатына сәйкес ескереді.

Материалдық емес активтер

Материалдық емес активтер жинақталған амортизацияны және құнсызданудан жинақталған шығынды шегере отырып, бастапқы құны бойынша көрсетілген. Материалдық емес активтер 2-15 жылдың ішінде тікжелілік әдістің негізінде амортизацияланады және материалдық емес активтің ықтимал құнсыздану белгілері болған жағдайда, құнсыздану мәніне сарапталады. Шектелген пайдалы қызмет ету мерзімі бар материалдық емес активтер амортизациясының мерзімі мен тәртібі кем дегенде әрбір есепті жылдың соңында сараланады.

Күтілетін пайдалы қызмет ету мерзімінің немесе нақты активті пайдаланудың және одан келешек экономикалық пайда алуының күтілетін сипатының өзгеруі амортизация мерзімін немесе тәртібін өзгерту арқылы (жағдайға қарай) ескеріледі және есепті бағалаудың өзгеруі ретінде қарастырылады. Пайдалы қызмет ету мерзімі шектелген материалдық емес активтер бойынша амортизацияланған аударымдар материалдық емес активтің мақсатына сай шығыстар құрамында жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****Қорлар**

Қорлар қос көлемнің ең азы бойынша бағаланады: өзіндік құны бойынша немесе сатудың таза ықтимал бағасы бойынша. Қорлардың өзіндік құны ФИФО әдісі бойынша айқындалады (бірінші түсім – алғашқы жіберу).

Сатудың таза ықтимал бағасы өндірісті аяқтауға арналған есепті шығындарды және сатуға арналған есепті шығындарды шегере отырып, әдеттегі қызметтің барысында сатудың есепті бағасы ретінде анықталады.

Сатуға арналған айналымнан тыс активтер

Топ айналымнан тыс активтер мен шығарылатын топтарды, егер олардың баланстық құны жалғасқан пайдалану нәтижесінде емес, негізінен сату бойынша мәміле арқылы өтелуге жатса, сатуға арналған деп жіктелі. Сатуға арналған деп жіктелген айналымнан тыс активтер мен шығарылатын топтар сатуға арналған шығындар шегеріліп, екі мәннің – теңгерімдік құн мен әділ құнның ең азы бойынша бағаланады. Сатуға арналған шығындар активтің (немесе шығарылатын топтың) есептен шығарылуына тікелей жататын қосымша шығындар болып табылады және қаржыландыру шығындары мен пайда салығы бойынша шығыс кірмейді.

Объектіні сатуға арналған деп жіктеудің критерийлері, егер сату ықтималдылығы жоғары, ал актив немесе шығарылатын топ өзінің ағымдағы жағдайында жедел сатылуы мүмкін болса, сақталған болып саналады. Сатуды жүзеге асыруға қажетті әрекеттер сату бойынша әрекеттердегі едәуір өзгерістердің шағын ықтималдылығына, сондай-ақ сатудың күшін жоюға көрсетуі тиіс. Басшылық активті сату жөніндегі жоспарды іске асыру міндетін өз мойнына алуы тиіс және сатылым жіктелген күннен бастап бір жылдың ішінде аяқталады деген үміт болуы тиіс.

Сатуға арналған ретінде жіктелгеннен кейін негізгі құралдар мен материалдық емес активтер амортизациялауға жатпайды.

Сатуға арналған деп жіктелген активтер мен міндеттемелер қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте айналым/қысқа мерзімді баптар ретінде бөлек ұсынылады.

Шығатын топ токтатылған қызмет ретінде жіктеу критерийлерін қанағаттандырады, егер ол шыққан не болмаса сатуға арналған деп жіктелген құзырлы ұйым болып табылса және:

- Қызметтің бөлек елеулі бағытын немесе операцияны жүргізудің географиялық өңірін білдіреді;
- Қызметтің бөлек елеулі бағытын немесе операцияны жүргізудің географиялық өңірін шығарудың бірыңғай үйлестірілген жоспарының бір бөлігі болып табылады; не болмаса
- Кейіннен қайта сату мақсатында ғана сатып алынған еншілес ұйым болып табылады.

Дивидендтер

Топ бөлінуі бекітілгенде және бұдан былай Топтың қарауында қалмағанда, дивидендтердің төленуіне қатысты міндеттемені мойындайды. Бөлуді акционерлер бекітеді. Тиісті сома тікелей меншікті капитал құрамында танылады. Өзінің меншік иелерінің пайдасына дивидендтер ретінде ақша қаражатынан өзге болатын активтерді (ақшалай емес активтер) бөлу кезінде ақшалай емес активтерді өзінің меншік иелерінің пайдасына дивиденд ретінде бөлу міндеттемесі бөлінетін активтердің әділ құны бойынша бағаланады.

Жалдау

Шарттың жасалу сәтіне Топ жалдау келісімі жалдау болып табылатындығын не болмаса белгілерін қамтитындығын бағалайды. Өзгеше айтқанда, Топ шарт сәйкестендірілген активті белгілі бір уақыт кезеңінің ішінде өтемақының орнына пайдаланылуын бақылау құқығын беретіндігін айқындайды.

Топ жалға алушы ретінде

Топ, қысқа мерзімді жалдауды және төмен құны бар активтерді жалдауды қоспағанда, барлық жалдау шарттарын мойындауға және бағалауға бірыңғай тәсілді қолданады. Топ жалдау төлемдерінің жасалуына қатысты жалдау міндеттемелерін және пайдалану құқығы нысанындағы активтерді мойындайды, олар базалық активтерді пайдалану құқығын білдіреді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

Жалдау (жалғасы)

Топ жалға алушы ретінде (жалғасы)

Пайдалану құқығы нысанындағы активтер

Топ жалдаудың басталу күніне (яғни базалық актив пайдалану үшін қолжетімді болатын күнге) пайдалану құқығы нысанындағы активтерді мойындайды. Пайдалану құқығы нысанындағы активтер, жалдау бойынша міндеттемелерді қайта бағалауға түзете отырып жинақталған амортизация мен құнсызданудан жинақталған залалды шегере отырып, бастапқы құны бойынша бағаланады. Пайдалану құқығы нысанындағы активтердің бастапқы құнына жалдау бойынша мойындалған міндеттемелердің көлемі, болған бастапқы тікелей шығындар және жалдаудың басталу күніне немесе жалдау бойынша алынған ынталандырушы төлемдерді шегере отырып жасалған жалдау төлемдері жатады. Пайдалану құқығы нысанындағы активтер келесі кезеңдердің барынша қысқасы бойына тікжелілік әдіспен амортизацияланады: жалдау мерзімі немесе активтердің пайдалы қызмет етуінің болжамды мерзімі. Пайдалану құқығы нысанындағы активтер негізгі құралдардың құрамында танылады және қаржылық жағдай туралы есепте бөлек көрсетілмейді.

Жалдау бойынша міндеттемелер

Жалдаудың басталу күніне Топ жалдау мерзімінің ішінде жүзеге асырылатын жалдау төлемдерінің келтірілген құны бойынша бағаланатын жалдау міндеттемелерін мойындайды. Жалдау төлемдеріне алынуға жататын жалдау бойынша кез келген ынталандыратын төлемдерді, индекске немесе мөлшерлемеге тәуелді болатын құбылмалы жалдау төлемдерін және тарату құнының кепілдіктері бойынша төленетін сомаларды шегере отырып белгіленген төлемдер (оның ішінде іс мәні бойынша белгіленген төлемдер) жатады. Жалдау төлемдеріне, егер Топтың бұл опционды орындайтындығына жеткілікті сенімділік болса, сатып алу опционын орындау бағасы және егер жалдау мерзімі Топтың жалдауды тоқтату опционын әлеуетті орындауын көрсететін болса, жалдауды тоқтату үшін айыппұлдарды төлеу жатады.

Индекске немесе мөлшерлемеге тәуелді болмайтын құбылмалы жалдау төлемдері мұндай төлемдердің жүзеге асырылуына әкеп соқтыратын оқиға немесе талап орын алатын кезеңде шығыстар ретінде (олар қорларды өндіру үшін болған жағдайлардан басқа) танылады.

Жалдау төлемдерінің келтірілген құнын есептеу үшін Топ жалдаудың басталу күніне қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесін пайдаланады, өйткені жалдау шартында көзделген пайыздық мөлшерлеме оңай айқындала алмайды. Жалдаудың басталу күнінен кейін жалдау бойынша міндеттемелер көлемі пайыздардың есептелуін көрсету үшін ұлғайтылады және жүзеге асырылған жалдау төлемдерін көрсету үшін азайтылады. Сонымен қатар, Топ түрлендірілген, жалдау мерзімі өзгерген, жалдау төлемдері өзгерген (мысалға, мұндай төлемдерді айқындау үшін пайдаланылатын индекстің немесе мөлшерлеменің өзгеруімен негізделген келешек төлемдердің өзгеруі) немесе базалық активті сатып алуға арналған опционды бағалау өзгерген жағдайда жалдау міндеттемелерінің баланстық құнын қайта бағалайды.

Қысқа мерзімді жалдау және төмен құны бар активтерді жалдау

Топ техника мен құрал-жабдықты қысқа мерзімді жалдауға қатысты мойындаудан босатуды өзінің қысқа мерзімді жалдау шарттарына (яғни жалдаудың басталу күніне жалдау мерзімі 12 айдан аспайтын мерзімді құрайтын және сатып алу опционын қамтымайтын шарттарға) қолданады. Топ сондай-ақ төмен құны бар активтерді жалдауға қатысты мойындаудан босатуды қолданады. Қысқа мерзімді жалдау мен төмен құны бар активтерді жалдау бойынша жалдау төлемдері жалдау мерзімінің бойына желілік әдіспен шығыстар ретінде танылады.

Топ жалға беруші ретінде

Сол бойынша Топтың активті иелік етумен байланысты барлық тәуекелдер және пайда іс жүзінде қалатын жалдау операциялық жалдау ретінде жіктеледі. Туындайтын жалдау кірісі жалдау мерзімінің бойына тікжелілік әдіспен ескеріледі және өзінің операциялық сипатына орай жиынтық кіріс туралы есепте түсімге қосылады. Операциялық жалдау шартын жасау кезінде болатын бастапқы тікелей шығындар жалға берілген активтің баланстық құнына қосылады және жалдау кірісі сияқты дәл сондай негізде жалдау мерзімінің ішінде мойындалады. Шартты жалдау ақысы олар алынған кезеңде түсімнің құрамында мойындалады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

Салықтар

Ағымдағы пайда салығы

Ағымдағы және алдыңғы кезеңдер үшін ағымдағы пайда салығы бойынша активтер мен міндеттемелер өтелуге немесе салық органдары төлеуге жататын сома бойынша бағаланады. Сомаларды есептеу үшін пайдаланылатын салық салу мөлшерлемесі мен салық заңнамасы, бұл есепті күнге қолданысқа енгізілген немесе нақты заңдастырылған салық мөлшерлемесі және салық заңнамасы.

Тікелей капиталда мойындалған баптарға қатысты ағымдағы табыс салығы жиынтық кіріс туралы есепте емес, капиталдың құрамында мойындалады. Басшылық соған қатысты тиісті салық заңнамасы әртүрлі түсіндірілуі мүмкін салық декларацияларында көрсетілген позицияларды мерзімді етіп бағалайды және қажетіне қарай бағалау міндеттемелерін құрады.

Кейінге қалдырылған салық

Кейінге қалдырылған салық активтер мен міндеттемелердің салық базасы мен олардың баланстық құны арасындағы есепті күнге қаржылық есептілік мақсаттары үшін уақытша айырмаларды айқындау арқылы міндеттемелер әдісі бойынша есептеледі.

Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері мына жағдайлардан басқа, барлық салық салынатын уақыт айырмалары бойынша мойындалады:

- Кейінге қалдырылған салық міндеттемесі бизнестерді біріктіру болып табылмайтын операцияның барысында гудвилді, активті немесе міндеттемені бастапқыда мойындау нәтижесінде туындайды және операцияны жасау сәтіне бухгалтерлік пайдаға да, сол сияқты салық салынатын пайдаға немесе зиянға ықпал етпейді;
- Еншілес ұйымдарға, қауымдасқан ұйымдарға инвестициялармен, сондай-ақ бірлескен қызметке қатысу үлестерімен байланысты салық салынатын уақытша айырмаларға қатысты егер уақыт айырмасын қалпына келтіру мерзімін бақылау мүмкін болса уақытша айырмасы жақын болашақта қалпына келтірілмейді деген айтарлықтай ықтималдылық болса, уақытша айырмалар мойындалмайды.

Кейінге қалдырылған салық активтері, мына жағдайлардан басқа, соған қарсы есептен шығарылатын уақыт айырмалары, келешек кезеңдерге ауыстырылатын пайдаланылмаған салық жеңілдіктері мен пайдаланылмаған салық шығындары есепке алынуы мүмкін салық салынатын пайда болады деген едәуір ықтималдылық болатын шамада барлық есептен шығарылатын уақыт айырмалары, келешек кезеңдерге ауыстырылған пайдаланылмаған салық жеңілдіктерін және пайдаланылмаған салық шығындары бойынша танылады:

- Шегерілетін уақыт айырмасына жататын кейінге қалдырылған салық активі бизнестерді біріктіру салдарынан тумаған болса және ол операцияны жасау кезінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайдаға немесе зиянға да әсер етпейтін активті немесе міндеттемелерді бастапқы тану нәтижесінде туындаса;
- Еншілес ұйымдарға, қауымдасқан ұйымдарға инвестициялармен, сондай-ақ бірлескен кәсіпкерлікке қатысу үлестерімен байланысты есептен шығарылатын уақыт айырмаларына қатысты кейінге қалдырылған салық активтері уақыт айырмалары келешекте қалпына келтіріледі және соған қарсы уақыт айырмалары есепке алынуы мүмкін салық салынатын пайда орын алады деген ықтималдылық бар дәрежеде ғана мойындалады.

Кейінге қалдырылған салық активтерінің баланстық құны әрбір есепті күнге қайта қаралып, кейінге қалдырылған салық активтерінің барлығын немесе бір бөлігін пайдалануға мүмкіндік беретін жеткілікті салық салынатын пайданы алу ықтималдылығы шамалы деп бағаланатын дәрежеде азаяды. Мойындалмаған кейінге қалдырылған салық активтері әрбір есепті күнге қайта қаралады және келешек салық салынатын пайда кейінге қалдырылған салық активтерін өтеуге мүмкіндік береді деген ықтималдық туындаған дәрежеде ғана мойындалады. Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелер есепті күнге қолданылатын немесе іс жүзінде қабылданған салық мөлшерлемелеріне (және салық заңнамасына) сүйене отырып активті өткізу немесе міндеттемені өтеу кезеңінде қолданылады деп күтілетін салық мөлшерлемелері бойынша бағаланады. Пайда немесе зиян құрамында мойындалған баптарға қатысты кейінге қалдырылған салық пайда немесе зиян құрамында мойындалмайды. Мерзімі ұзартылған салықтар баптары олардың негізіндегі операцияларға сәйкес не болмаса БЖК құрамында немесе тікелей меншікті капиталда мойындалады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****Салықтар (жалғасы)***Кейінге қалдырылған салық (жалғасы)*

Бизнесерді біріктіру шеңберінде болған, бірақ осы күнге бөлек мойындауға арналған критерийлерді қанағаттандырмайтын салықтық пайда кейіннен, фактілер мен жағдайлардың өзгеруі туралы жаңа ақпарат пайда болған жағдайда танылады. Түзету гудвилдің азаюы ретінде көрсетіледі (егер оның көлемі гудвилдің мөлшерінен аспаса), егер ол бағалау кезеңінің ішінде жүзеге асырылса, өзге жағдайларда ол пайданың немесе зиянның құрамында танылады.

Топ кейінге қалдырылған салық активтерін және кейінге қалдырылған салық міндеттемелерін, егер оның ағымдағы салық активтерін ағымдағы салық міндеттемелеріне қарсы есепке алуға арналған заңмен қорғалған құқығы болған және кейінге қалдырылған салық активтері мен кейінге қалдырылған салық міндеттемелері бір салық органы белгілі бір ұйымнан өндіріп алатын пайда салығына жатқан жағдайда, соның операцияларына салық салынса не болмаса түрлі ұйымдардан, операцияларына салық салынса, әрі олар ағымдағы салық міндеттемелері мен активтері бойынша нетто-негізде есеп айырысуларды жасағысы келсе не болмаса жүзеге асырса, не болмаса бұл активтерді өткізгісі және бұл міндеттемелерді кейінге қалдырылған міндеттемелердің немесе активтердің едәуір сомасының өтелуі немесе орны толтырылуы күтілетін әрбір келешек кезеңдерде бір мезгілде өтелген жағдайда, өзара есепке алады.

Қосылған құн салығы (ҚҚС)

Сатуға қатысты ҚҚС салық органдарына сатып алушыларға тауарлар жеткізілген немесе қызметтер көрсетілген кезде төленуге тиіс. Төленген ҚҚС әдетте ҚҚС бойынша шот-фактура алынғаннан кейін алынған ҚҚС есебінен өтеледі. Салық органдары нетто негізде сату мен сатып алу бойынша ҚҚС есепке алуға мүмкіндік береді. Сатуға және сатып алуға жататын ҚҚС қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте нетто негізінде мойындалады.

Қаржылық емес активтердің құнсыздануы

Топ әрбір есепті күнге активтің ықтимал құнсыздану белгілерінің бар-жоғын айқындайды. Мұндай белгілер болғанда немесе егер активті құнсыздануға жыл сайынғы тестілеуді орындау қажет болса, Топ активтің өтелетін құнын бағалайды. Активтің немесе ақша ағындарын жасайтын бірліктің өтелетін құны - бұл келесі көлемдердің ең үлкені: есептен шығару шығындарын шегере отырып активтің (ақша ағындарын жасайтын бірліктің) әділ құны немесе активті (ақша ағындарын жасайтын бірлікті) пайдалану құндылығы.

Өтелетін сома негізінен актив басқа активтер немесе активтердің топтары тудыратын ағындардан тәуелсіз ақша ағындарын тудырмайтын жағдайларды қоспағанда, жекелеген актив үшін анықталады. Егер активтің немесе ақша қаражатын тудыратын бірліктің баланстық құны оның өтелетін сомадан артып кетсе, актив құнсызданған деп саналады және өтелетін құнына дейін есептен шығарылады.

Пайдаланудан болатын құндылықты бағалау кезінде болашақтағы ақша ағындары келтірілген құнға дейін дисконттау мөлшерлемесі бойынша активке тән ақша мен тәуекелдердің уақытша құнын ағымдағы нарықтық бағасын көрсететін салық салғанға дейін дисконтталады. Есептен шығаруға арналған шығындарды шегергенде әділ құнын анықтау кезінде жуық арадағы нарықтық операциялар ескеріледі. Олар болмаған кезде бағалаудың тиісті үлгісі қолданылады. Мұндай есептеулер бағалау коэффициенттерімен, акциялар нарығында еркін айналыста болатын баға белгілеулерімен немесе әділ құнның басқа да қолжетімді көрсеткіштерімен расталады.

Топ жекелеген активтер жататын әрбір ақша қаражатын тудыратын бірлік үшін бөлек әзірленетін өзекті жоспарларға және болжамды есептеулерге сүйене отырып құнсыздану сомасын айқындайды. Осы жоспарлар мен болжамды есептеулер әдетте бес жылды құрайды. Ұзақ мерзімді өсім үрдістері бесінші жылдан кейін болжанатын келешек ақша ағындарына қатысты есептеліп, қолданылады.

Жалғасып отырған қызмет бойынша құнсызданудан болған зияндар қайта бағалау БЖК құрамында танылған бұрынғы қайта бағаланған жылжымайтын мүлік объектілерін қоспағанда, жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте танылады. Мұндай жылжымайтын мүлік объектілері болған жағдайда құнсыздану зияны БЖК-де бұрын жасалған қайта бағалау сомаларының шегінде танылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

Қаржы активтерінің құнсыздануы (жалғасы)

Топ әрбір есепті күнге, гудвилді қоспағанда, активтің бұрын мойындалған құнсыздану шығындарының жоқ немесе қысқарған екендігінің белгілері бар-жоғын айқындайды. Егер ондай белгі бар болып шықса, Топ активтің немесе ақша қаражатын тудыратын бірліктің өтелетін сомасын есептейді. Құнсызданудан болатын бұрын танылған шығындар, егер құнсызданудан болатын шығынды соңғы рет таныған уақыттан бастап активтің өтелетін соманы айқындау үшін пайдаланылған жол берілімде өзгеріс орын алған жағдайда ғана қалпына келтіріледі. Қалпына келтіру активтің баланстық құны оның өтелетін құнынан асып кетпеуімен, сондай-ақ амортизацияны шегеріп тастағанда баланстық құнынан аспауымен шектелген, бұл актив егер алдыңғы жылдары құнсызданудан болған зиян деп танылмаған жағдайда, баланстық құны бойынша танылуы мүмкін. Құнның мұндай қалпына келтірілуі, актив қайта бағаланған құн бойынша ескерілетін жағдайларды қоспағанда, жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте мойындалады. Соңғы жағдайда құнның қалпына келтірілуі қайта бағалаудан болған құнның өсімі ретінде ескеріледі.

Қаржы активтері

Бастапқы тану және бағалау

Қаржы активтері алғаш рет танылғанда кейіннен амортизацияланған құны бойынша, БЖК арқылы әділ құны бойынша және пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын ретінде жіктеледі.

Қаржы активтерінің бастапқыда танылған кездегі жіктелуі шартта көзделген қаржы активі мен Топ бұл активтерді басқару үшін қолданатын бизнес-модель бойынша ақша ағындарының сипаттамаларына тәуелді болады. Қаржыландырудың едәуір компонентін қамтымайтын немесе соған қатысты Топ іс жүзіндегі сипаттың жеңілдетілуін қолданған сауда дебиторлық берешекті қоспағанда, Топ қаржы активтерін бастапқыда мәміле бойынша шығындар сомасына пайда немесе зиян арқылы ұлғайтылған әділ құны бойынша бағалайды. Қаржыландырудың едәуір компонентін қамтымайтын немесе соған қатысты Топ іс жүзіндегі сипаттың жеңілдетілуін қолданған сауда дебиторлық берешек 15 ХҚЕС-ке (IFRS) сәйкес айқындалған мәміленің бағасы бойынша айқындалады.

Қаржы активін амортизацияланған құны бойынша немесе БЖК арқылы әділ құны бойынша жіктеу және бағалау үшін осы активтің шарттық талаптары борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне «борыштың негізгі сомасы мен пайыздардың есебінен төлемдер ғана» болып табылатын ақша ағындарын алуы негіздеуі қажет. Мұндай бағалау SPPI-тест болып табылады және әрбір құралдың деңгейінде жасалады.

Топ қаржы активтерін басқару үшін пайдаланатын бизнес-модель ақша ағындарын әкелу мақсатында Топ өзінің қаржы активтерін басқаратын тәсілді сипаттайды. Бизнес-модель ақша ағындарының шартта көзделген ақша ағындарын алудың, қаржы активтерін сатудың немесе екеуінің де салдары болатындығын айқындайды.

Заңнамамен немесе белгілі бір нарықта («стандартты талаптарда» жасалатын сауда-саттық) қабылданған қағидамен белгіленген мерзімде активтерді жеткізуді талап етуші қаржы активтерін сатып алу немесе сату бойынша барлық операциялар ол жасалған күнге, яғни Топ активті сатып алуға немесе сатуға өзіне міндеттеме қабылдаған күнге танылады.

Топтың қаржы активтеріне, ақша қаражаты мен оның баламалары, пайдалануда шектелген ақша қаражаты, сауда және басқа да дебиторлық берешек жатады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

Қаржы активтері (жалғасы)

Кейінгі бағалау

Кейіннен бағалау мақсаттары үшін қаржы активтері төрт санатқа жіктеледі:

- Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (борыштық құралдар);
- Жинақталған пайда мен зиянды кейіннен қайта жіктей отырып БЖК арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (борыштық құралдар);
- Мойындау тоқтаған кезде жинақталған пайда мен зиянды кейіннен қайта жіктеместен БЖК арқылы әділ құны бойынша бағаланатын, ұйымның қарауына қарай жіктелген қаржы активтері (үлестік құралдар);
- Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері.

Әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің санаты Топ үшін барынша орынды болып табылады, тиісінше ол Топтың барлық ағымдағы қаржы активтеріне қолданылады.

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (борыштық құралдар)

Бұл санат Топ үшін барынша орынды болып табылады. Топ қаржы активтерін амортизацияланған құны бойынша бағалайды, егер келесі талаптардың екеуі де орындалса:

- Қаржы активі бизнес-модельдің шеңберінде ұсталады, оның мақсаты қаржы активтерін шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін ұстау болып табылады; және
- Қаржы активінің шарттық талаптары көрсетілген күндерге борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне борыштың негізгі сомасы мен пайыздардың есебінен төлемдер ғана болып табылатын ақша ағындарын алуды негіздейді.

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтері кейіннен тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып бағаланады және оларға құнсыздануға қатысты талаптар қолданылады. Пайда немесе зиян активтің мойындалуы тоқтаған, ол түрлендірілген немесе құнсызданған жағдайда пайданың немесе зиянның құрамында танылады.

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің санатына Топ сауда дебиторлық берешекті жатқызады.

Сауда және басқа да дебиторлық берешек

Сауда және басқа да дебиторлық берешек белсенді нарықта жүрмейтін белгіленген немесе айқындалатын төлемдері бар туынды емес қаржы активтерін білдіреді. Бастапқыда мойындалғаннан кейін осы сияқты қаржы активтері тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып айқындалған амортизацияланған құны бойынша бағаланады және оларға құнсыздануға қатысты талаптар қолданылады. Амортизацияланған құн сатып алу кезіндегі дисконттарды немесе сыйлықақыларды, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажыратылмас бөлігі болып табылатын комиссиялық немесе шығындарды ескере отырып есептеледі. Тиімді пайыздық мөлшерлемені қолдану негізінде амортизация жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте қаржылық кірістің құрамына енгізіледі. Құнсызданумен негізделген шығыстар жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте жалпы және әкімшілік шығыстар құрамында мойындалады.

Тануды тоқтату

Қаржы активі (немесе, қолданылуына қарай – қаржы активінің бір бөлігі немесе дәл сондай қаржы активтері тобының бір бөлігі) қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте танылуы доғарады, егер:

- Активтен ақша ағындарын алу құқығының қолданылу мерзімі аяқталса; не болмаса
- Топ активтен ақша ағымын алу құқығын берсе не болмаса үшінші тарапқа түсетін ақша ағымдарын толық көлемде және «транзиттік» келісім бойынша ешбір елеулі кідірусіз төлеу бойынша өз мойнына міндеттеме алса; және не болмаса (а) Топ активтен болатын барлық тәуекелдер мен пайданы берсе, не болмаса (б) Топ активтен болатын барлық тәуекелдер мен пайданы бермей, оларды сақтамаса, бірақ осы активтің бақылауын берсе.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

Қаржы активтері (жалғасы)

Тануды тоқтату (жалғасы)

Егер Топ активтен ақша ағындарын алуға өзінің барлық құқықтарын берсе не болмаса транзит келісімін жасаса және бұл ретте активтен болған барлық тәуекелдер мен пайданы бермесе, бірақ оны өзінде сақтамаса, сондай-ақ жаңа активке бақылау бермесе, жаңа актив Топ берілген активте өзінің қатысуын жалғастыратын дәрежеде мойындалады; Бұл жағдайда Топ тиісті міндеттемені де таниды. Берілген актив пен тиісті міндеттеме Топ сақтаған құқық пен міндеттемелерді көрсететін негізде бағаланады.

Берілген активке кепілдік нысанындағы жалғасқан қатысу активтің бастапқы теңгерімдік құны немесе Топтан талап етілуі мүмкін төлемнің ең жоғары сомасы өлшемдердің ең кішісі бойынша танылады.

Қаржы активтерінің құнсыздануы

Топ пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланбайтын барлық борыштық құралдарға қатысты күтілетін несиелік зиянды (КНЗ) бағалау резервін мойындайды. КНЗ шартқа сәйкес тиесілі болатын ақша ағындары мен Топ бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемені немесе оның шамамен алынған мәнін пайдалана отырып дисконтталған алуды күтіп отырған барлық ақша ағындарының арасындағы айырманың негізінде есептеледі. Күтілетін ақша ағындарына ұсталатын қамтамасыз етуді сатудан немесе шарттық талаптардың ажырамас бөлігі болып табылатын несие сапасын арттырудың басқа тетіктерінен болатын ақша ағындары жатады.

КНЗ екі кезеңде танылады. Бастапқы танылған сәттен бастап несиелік тәуекел айтарлықтай ұлғаймаған қаржы құралдары бойынша келесі 12 айдың (12 айлық күтілетін несиелік зиян) ішінде мүмкін болатын дефолттардың салдарынан туындауы мүмкін несиелік зиянға қатысты залалға бағалау резерві құрылады. Солар бойынша бастапқы танылған сәттен бастап қаржы құралдары үшін несиелік тәуекел айтарлықтай ұлғайған дефолттың орын алу мерзімдеріне қарамастан (бүкіл мерзім үшін күтілетін несиелік зиян) осы қаржы құралының қалған қолданылу мерзімінің ішінде күтілетін несиелік зиянға қатысты залалға бағалау резерві құрылады.

Сауда және басқа да дебиторлық берешекке және шарт бойынша активтерге қатысты Топ КНЗ-ны есептеу кезінде жеңілдетілген тәсілді қолданады. Тиісінше, Топ несиелік тәуекелдің өзгерістерін қадағаламайды, ал оның орнына әрбір есепті күнге бүкіл мерзім үшін күтілетін несиелік зиянға тең сомда залалға бағалау резервін мойындайды. Топ қарыз алушылар мен жалпы экономикалық талаптарға тән болатын болжамды факторларды ескере отырып түзетілген несиелік зиянның пайда болуының өткен тәжірибесіне сүйене отырып бағалау резервтерінің матрицасын пайдаланды.

Ақша қаражаты және қысқа мерзімді депозиттер

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептегі ақша қаражаты мен қысқа мерзімді депозиттерге банктер мен кассадағы ақшалай қаражат және өтеу мерзімі 3 ай немесе одан аз болатын, ақша қаражатының белгілі бір сомаларына оңай айырбасталатын және құнның өзгеруіне елеусіз тәуекелге ұшырайтын қысқа мерзімді өтімділігі жоғары депозиттер жатады.

Ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есептің мақсаттары үшін ақша қаражаты мен олардың баламалары жоғарыдағы анықтамаға сай ақша қаражаты мен қысқа мерзімді депозиттерден тұрады, өйткені олар Топтың ақша қаражатын басқару қызметінің ажырамас бөлігі болып есептеледі. Есепті күннен кейін кем дегенде 12 (он екі) айдың ішінде пайдалануда шектелген қалдықтар айналымнан тыс активтердің құрамында бөлек баппен бөлініп көрсетілген.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

Қаржылық міндеттемелер

Бастапқы тану және бағалау

9 ХҚЕС (IFRS) қолданылу аясындағы қаржылық міндеттемелер пайда немесе зиян; несиелер мен қарыздар, кредиторлық берешек немесе тиімді хеджирлеу кезінде хеджирлеу құралдары ретінде айқындалған туынды құралдар арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелер ретінде жіктеледі. Топ өзінің қаржылық активтерін оларды бастапқы мойындау кезінде жіктейді.

Барлы қаржылық міндеттемелер бастапқыда оларға мәміле бойынша тікелей байланысты шығындар шегеріліп (несиелер, қарыздар мен кредиторлық берешек болған жағдайда) әділ құны бойынша танылады.

Топтың қаржылық міндеттемелеріне сауда және басқа да кредиторлық берешек, алынған қарыздар мен жалдау міндеттемелері кіреді.

Одан кейінгі бағалау

Қаржылық міндеттемелерді одан кейінгі бағалау олардың жіктелуіне былайша тәуелді болады:

Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржылық міндеттемелер

«Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржылық міндеттемелер» санатына саудаға арналған қаржылық міндеттемелер мен пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын ретінде бастапқыда мойындау кезінде айқындалған қаржылық міндеттемелер кіреді.

Саудаға арналған міндеттемелер бойынша пайда немесе зиян жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте танылады.

Бастапқы тану кезінде пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын деп айқындалған қаржылық міндеттемелер бастапқы тану күніне осы санатқа және тек 9 ХҚЕС-тің (IFRS) критерийлерін сақтай отырып жатқызылады. Топтың пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын оның қарауы бойынша жіктелген қаржылық міндеттемелері жоқ.

Несиелер мен қарыздар

Бастапқыда танылғаннан кейін пайыздық несиелер мен қарыздар тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып амортизацияланған құн бойынша бағаланады. Мұндай қаржылық міндеттемелер бойынша пайда мен зиян, оларды тануды тоқтатқанда, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалану арқылы амортизацияның есептелуіне қарай жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте танылады.

Амортизацияланған құн сатып алу кезіндегі дисконттарды немесе сыйлықақыларды, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажыратылмас бөлігі болып табылатын комиссиялық немесе шығындарды ескере отырып есептеледі. Тиімді пайыздық мөлшерлеме амортизациясы жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте қаржылық шығыстар құрамына енгізіледі.

Тануды тоқтату

Егер міндеттеме өтелсе, жойылса немесе оның қолданылу мерзімі өтіп кетсе, қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептегі қаржылық міндеттеменің мойындалуы тоқтатылады.

Егер қолданыстағы қаржылық міндеттеме дәл сол кредитордың алдында едәуір ерекшеленетін талаптарда басқа міндеттемеге ауыстырылса немесе егер қолданыстағы міндеттеменің талаптары едәуір өзгертілсе, мұндай ауыстыру немесе өзгеріс бастапқы міндеттеменің мойындалуын тоқтату ретінде және жаңа міндеттемені мойындаудың басталуы ретінде ескеріледі, ал олардың баланстық құндағы айырмасы жиынтық шығын туралы шоғырландырылған есепте мойындалады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

Қаржы құралдарының өзара есепке алынуы

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте тек таза сальдоны ғана көрсете отырып қаржы активтері мен міндеттемелердің өзара есепке алынуы тек мына жағдайларда ғана жүзеге асырылады, егер:

- Заңды түрде бекітілген өзара есеп жүргізу құқығы болса; және
- Таза сома негізінде өтеу немесе міндеттемелерді реттеумен бір мезгілде активті сату ниеті болса.

Қаржы құралдарының әділ құны

Әрбір есепті күнге белсенді нарықтарда саудалануы жүзеге асырылып отырған қаржы құралдарының әділ құны мәміле бойынша шығасылар шегерілмей нарықтық баға белгілеулерге немесе дилерлердің баға белгілеулеріне сүйене отырып (ұзақ позицияларды сатып алуға арналған баға белгілеу және қысқа позицияларды сатуға арналған баға белгілеу) анықталады.

Олармен сауда белсенді нарықта жүзеге асырылмайтын қаржы құралдары үшін әділ құн тиісті бағалау әдістемелерін қолдану жолымен анықталады. Мұндай әдістемелерге таяу арада коммерциялық негізде жасалған мәмілелердің бағаларын пайдалану, сол сияқты құралдардың ағымдағы әділ құнын пайдалану; дисконтталған ақша ағындарын талдау не болмаса басқа да бағалау модельдері кіруі мүмкін.

Әділ құны бойынша шоғырландырылған қаржылық есептілікте бағаланатын немесе шоғырландырылған қаржылық есептілікте ашылып көрсетілетін барлық активтер мен міндеттемелер жалпы әділ құнды бағалау үшін елеулі болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректердің негізінде әділ құн төменде сипатталған иерархиясының шеңберінде жіктеледі:

- 1-деңгей - бірдей активтерге немесе міндеттемелерге арналған белсенді нарықтардағы баға белгілеулері (түзетілмеген);
- 2-деңгей – әділ құнды бағалау үшін маңызды болатын иерархияның ең төменгі деңгейіне жататын бастапқы деректер нарықта тікелей немесе жанама байқалатын болып табылатын бағалау үлгілері;
- 3-деңгей - иерархияның ең төмен деңгейіне жататын бастапқы деректердің әділ құнын бағалау үшін елеулі болатын бағалау модельдері нарықта қадағаланбайтын болып табылады.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікте қайталанатын негізде қайта бағаланатын активтер мен міндеттемелер болған жағдайда, Топ оларды әрбір есепті кезеңнің соңына жіктеуді қайталап талдай отырып (жалпы әділ құны бойынша бағалау үшін едәуір болып табылатын ең төмен деңгейдегі бастапқы деректердің негізінде) иерархияның деңгейлері арасында аудару қажеттілігін айқындайды.

Резервтер

Егер Топтың өткен оқиға нәтижесінде пайда болған ағымдағы міндеттемесі, осы міндеттемені өтеу үшін қажет болатын экономикалық пайдадан айрылу ықтимал болса және осындай міндеттеме сомасының сенімді бағасын алу мүмкін болса, резервтер танылады. Егер Топ резервтердің кейбір бөлігінің немесе барлығының өтемақысын алуды болжаса, мысалы, сақтандыру шарты бойынша, өтеу жекелеген актив ретінде тек өтемақының алынуы күмән келтірмеген жағдайда ғана мойындалады.

Егер ақшаның уақытша құны ықпалы айтарлықтай болса, резервтер салық салынғанға дейінгі ағымдағы мөлшерлеме бойынша дисконтталады, әрі ол бұл қолданылған кезде нақты міндеттемеге тән тәуекелдерді көрсетеді.

Егер дисконттау қолданылса, резервтің ұлғаюы уақыт өтісімен қаржылық шығыс ретінде мойындалады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

Кірістер мен шығыстарды тану

Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім

Топ қызметі жүктерді тасымалдау қызметтерін, сервистік флот қызметтерін, сондай-ақ тасымалдауды басқару қызметтерін көрсетумен байланысты. Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім Топ экономикалық пайданы ала алатындығының және кіріс сомасы төлемнің жасалу уақытына қарамастан шынайы түрде бағалана алатындығының ықтималдылығы болатын дәрежеде танылады. Пайда шартта анықталған төлем ережелері ескеріліп және салықтар немесе баждар шегеріліп, алынған немесе алуға жататын сыйақылардың әділ бағасы бойынша бағаланады. Топ пайда алуды көздейтін өзі жасаған шарттарды өзі принципал ма әлде агент пе дегенді анықтау мақсатында белгілі бір өлшемдерге сәйкес талдайды. Топ ол барлық мұндай шарттар бойынша принципал ретінде болады деген тұжырымға келді.

Топ жүктерді тасымалдау қызметтерін, сервистік флот және тасымалдауды басқару қызметтерін көрсетеді, олар не бөлек көрсетіледі, не болмаса кешенді шартқа қосылады. Топ шарт бойынша көрсетілуі тиіс қызметтердің жалпы көлемінде нақты көрсетілген қызметтердің үлесіне тепе-тең етіп бағаланатын нақты операцияның аяқталу дәрежесіне сүйене отырып бұл қызметтерге қатысты түсімді мойындайды, өйткені сатып алушы Топ ұсынатын пайданы бір мезгілде алып, тұтынады.

Топ мәміле бойынша барлық тараптар қабылдаған және келісіп алған жүктің көлемі мен Топ пен кеме жалдаушылар арасында жасалған шарттарда белгіленген тиісінше тарифтерге сүйене отырып, шикі мұнайды тасымалдау қызметтерін көрсетуден және тасымалдау бойынша қызметтердің көрсетілу фактісі бойынша тауарлардан түскен түсімді мойындайды.

Сатып алушылармен жасалған шарттардағы жалдау элементі

Топ өзінің заңгерлік тұрғысынан жалдау шарты болып табылмайтын бір немесе бірнеше өзара байланысты операциялар кіретін келісімді жасай алады, бірақ активті пайдалану құқығын төлемге немесе төлемдердің бірқатарына айырбас ретінде береді. Топ активті осылайша пайдалану құқығын тиісті қызметтермен бірге басқа ұйымға бере алады.

Топ жалдау элементіне жататын және келісімнің басқа элементтеріне жататын төлемдерді барлық элементтердің салыстырмалы әділ құнына сүйене отырып бөледі.

Қаржыландырудың айтарлықтай компоненті

Әдетте, Топ сатып алушылардан қысқа мерзімді аванстық төлемдерді алады. 15 ХҚЕС-те (IFRS) көзделген практикалық сипаттағы жеңілдікті пайдалану нәтижесінде Топ сатып алушыға уәде етілген тауарларды немесе қызметтерді беру мен сатып алушының мұндай тауардың немесе қызметтердің ақысын төлеу арасындағы кезек бір жылдан аспайды деп күтіп отырса, шарттарда қаржыландырудың едәуір құрамдасының ықпалын ескере отырып өтемақының уәде етілген сомасын түзетпейді.

Сондай-ақ Топ тасымалдауды басқару қызметтері көрсетілген жағдайда сатып алушылардан ұзақ мерзімді аванстық төлемдерді алды. Қаржыландырудың едәуір құрамдасын көрсету үшін мұндай шарттар бойынша мәміле бағасы шарттың жасалу сәтіне Топ пен оның сатып алушылары арасында қаржыландырудың бөлек операциясы үшін қолданылатын мөлшерлемені пайдалана отырып дисконтталады.

Сауда дебиторлық берешек

Сауда дебиторлық берешек Топтың шартсыз болып табылатын өтемақыға құқықты береді (яғни мұндай өтемақы төленуге жататын сәттің орын алуы тек уақыт өтуімен ғана негізделген).

Шарт бойынша активтер

Шарт бойынша актив ұйымның сатып алушыға берілген тауарларға немесе қызметтерге айырбас ретінде өтемақыны алуға арналған құқығы болып табылады. Егер Топ тауарларды немесе қызметтерді сатып алушыға ол өтемақыны төлегенге дейін немесе өтемақы төленуге жататын болған сәтке дейін беретін болса, шартты болып табылатын алынған өтемақыға қатысты шарт бойынша актив танылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

Кірістер мен шығыстарды тану (жалғасы)

Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім (жалғасы)

Шарт бойынша міндеттемелер

Шарт бойынша міндеттеме – бұл сатып алушыға тауарларды немесе қызметтерді беру міндеті, әрі солар үшін Топ сатып алушыдан өтемақыны алды (не болмаса сол үшін өтемақы төленуі тиіс). Егер сатып алушы өтемақыны Топ тауарды немесе қызметті сатып алушыға бермес бұрын төлейтін болса, төлем жасалған сәтте немесе төлем төленуге тиісті болатын сәтте (қайсысының бұрын басталуына қарай) шарт бойынша міндеттеме танылады. Шарт бойынша міндеттемелер Топ шарт бойынша өз міндеттерін орындағанда түсім ретінде танылады.

Шығыстар

Шығыстар тиісті тауарларды немесе қызметтерді нақты алу сәтіне, олардың қашан төленгеніне қарамастан ескеріледі және шоғырландырылған қаржылық есептілікте олар жататын кезеңде көрсетіледі.

Қарыздар бойынша шығындар

Топтың ниетіне сәйкес пайдалануға немесе сатуға дайындау үшін ұзақ уақыт кезеңін міндетті түрде талап ететін активті сатып алуға, салуға немесе өндіруге тікелей қатысы бар қарыз алулар бойынша шығындар мұндай активтің бастапқы құнының бір бөлігі ретінде капиталданады. Қарыз алулар бойынша барлық өзге шығындар келтірілген кезеңдегі шығындарға жатқызылады. Қарыз алулар бойынша шығындарға пайыздардың төленуі және ұйым қарызға алынған қаражатпен байланысты шеккен басқа да шығындар жатады.

Активтер мен міндеттемелерді айналымдағы/қысқа мерзімді және айналымнан тыс/ұзақ мерзімді етіп жіктеу

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте Топ активтер мен міндеттемелерді олардың айналымдағы/қысқа мерзімді және айналымнан тыс/ұзақ мерзімді етіп жіктелуінің негізінде ұсынады.

Актив мына жағдайларда, егер:

- Оны сату болжанса немесе ол әдеттегі операциялық циклдің шеңберінде сатуға немесе тұтынуға арналса;
- Ол ең бастысы сауда жасау мақсаттары үшін ұсталса;
- Оны есепті кезең аяқталғаннан кейін он екі айдың шегінде өткізу болжанса; немесе
- Есепті кезең аяқталғаннан кейін кем дегенде он екі айдың ішінде қолданылатын міндеттемелерді өтеу үшін пайдалануға немесе айырбастауға шектеулер болған жағдайларды қоспағанда, ол ақша қаражатын немесе ақша қаражатының баламаларын білдіреді.

Барлық басқа активтер айналымнан тыс ретінде жіктеледі.

Міндеттеме қысқа мерзімді болып табылады, егер:

- Оны әдеттегі операциялық циклдің шеңберінде реттеу болжанса;
- Ол көбінесе сауда жасау мақсаттары үшін ұсталса;
- Ол есепті кезең аяқталғаннан кейін он екі айдың ішінде реттелуі тиіс болса; немесе
- Ұйымның есепті кезең аяқталғаннан кейін кем дегенде он екі айдың ішінде міндеттемелердің реттелу мерзімін ұзартуға сөзсіз құқығы болмаса.

Топ барлық басқа міндеттемелерді ұзақ мерзімді ретінде жіктейді.

Кейінгі қалдырылған салық активтері мен міндеттемелер айналымнан тыс/ұзақ мерзімді активтер мен міндеттемелер ретінде жіктеледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕЛЕУЛІ ЕСЕПТІК ПАЙЫМДАУЛАР МЕН ЖОРАМАЛДАР**

Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігін әзірлеу оның басшылығынан пікір білдіруін, есепте көрсетілетін кіріс сомаларына, шығыстарға, активтер мен міндеттемелерге, сондай-ақ мұндай баптар туралы және шартты міндеттемелер туралы ақпараттың ашылып көрсетілуіне ықпал ететін бағалау мен жорамалдарды айқындауды талап етеді. Осы жорамалдар мен бағалауға қатысты белгісіздік мұндай жорамалдар мен бағалаулар қабылданатын активтердің немесе міндеттемелердің ағымдағы құнына қатысты келешекте едәуір түзетулер жасауды қажет етуі мүмкін нәтижелерге әкеліп соқтыруы мүмкін.

Топтың есеп саясатын қолдану процесінде басшылық шоғырландырылған қаржылық есептілікте мойындалған сомаларға едәуір ықпал ететін келесі пайымдауларды пайдаланды:

Негізгі құралдарды тиімді пайдалану мерзімдері

Топ ұқсас активтерге қатысты өз тәжірибесінің негізінде кәсіпқой пайымдауды қолдана отырып негізгі құралдардың пайдалы қызмет ету мерзімдерін бағалайды. Мұндай активтермен байланысты келешек экономикалық пайда, негізінен, оларды пайдаланудың нәтижесінде алынады. Дегенмен, техникалық немесе коммерциялық ескіру, сондай-ақ құрал-жабдықтың тозуы сияқты басқа да факторлар мұндай активтермен байланысты экономикалық пайданың азаюына жиі әкеп соқтырады. Басшылық активтердің ағымдағы техникалық жай-күйіне сүйене отырып және соның ішінде бұл активтер Топқа экономикалық пайда әкелетін есепті кезеңді ескере отырып негізгі құралдардың пайдалы қызмет етуінің қалған мерзімін бағалайды. Бұл ретте назарға келесі негізгі факторлар алынады: (а) активтерді пайдаланудың күтілетін мерзімі; (б) пайдалану сипаттамалары мен техникалық қызмет көрсетудің регламентіне тәуелді болатын активтердің күтілетін физикалық тозуы; және (в) нарықтық жағдайлардың өзгеруінің нәтижесінде технологиялық және коммерциялық тұрғыдан активтердің моральды тозуы.

Айналымнан тыс активтердің құнсыздануы

Топ әрбір есепті күнге активтердің ықтимал құнсыздану белгілерінің бар-жоғын айқындайды. Егер мұндай белгілер болса, сондай-ақ жағдайлар оның баланстық құны құнсыздануы мүмкін екендігіне көрсеткен жағдайларда, Топ активтің өтелетін сомасын бағалайды. Құнсыздану индикаторларын талдау кезінде Топ, басқа факторлармен қатар, мұнай мен жүктерді тасымалдау, Каспий, Жерорта және Қара теңіздерде теңіз сүйреткіштері мен баржаларды жалдау сұранысын назарға алады.

Басшылық 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың негізгі құралдарының (көлік құралдары – теңіз кемелері, үйлер) және инвестициялық жылжымайтын мүлігінің құнсыздану мәніне тестілеу жүргізді.

Топ активтердің құнсыздануына тест жүргізді, солар бойынша әлеуетті құнсыздану индикаторлары анықталды. Топ бұл активтерді ақша қаражатын жасайтын келесі бірліктерге бөлді:

- Инвестициялық жылжымайтын мүлік – офистік үй;
- Негізгі құралдар – офистік ғимарат (әкімшілік бөлік);
- Негізгі құралдар – «Барыс» және «Сұңқар» контейнер тасушылары;
- Негізгі құралдар – MCV «Бүркіт» өздігінен жүретін баржа;
- Негізгі құралдар – «Бекет-Ата» және «Түркістан» құрғақ жүк таситын кемелер.

Инвестициялық жылжымайтын мүлік – офистік үй

2022 жылғы 31 желтоқсанға инвестициялық жылжымайтын мүлік бойынша өтелетін сома 468.427 мың теңге болды. Ол бес жылдық мерзімге арналған қаржы жоспарларына негізделген болжамды ақша ағындарының негізінде активтерді пайдалану құндылығын есептеу арқылы айқындалды. Болжанатын ақша ағындары жалға берілетін алаңдардың жалдау төлемдерінің біртіндеп өсу тұрақтылығын көрсету үшін есептелген. Болжанатын ақша ағындарына қолданылатын дисконттау мөлшерлемесі 15,2% құрады, ал бес жыл мерзімнің шегінен тыс ақша ағындары 5% тең өсім қарқыны ескеріле отырып экспрополяцияланды, әрі ол саланың ұзақ мерзімді орташа өсу қарқынына сәйкес келді. Топ 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін инвестициялық жылжымайтын мүліктің құнсыздануын мойындамады (*б-ескертілме*).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕЛЕУЛІ ЕСЕПТІК ПАЙЫМДАУЛАР МЕН ЖОРАМАЛДАР (жалғасы)****Айналымнан тыс активтердің құнсыздануы (жалғасы)***Негізгі құралдар – офистік үй (әкімшілік бөлік)*

Офистік үйдің әкімшілік бөлігінің өтелетін құны инвестициялық жылжымайтын мүліктің құнсыздану пайызын оның құнсыздануына дейінгі құнына қатынасын қолдану арқылы айқындалды. Топ 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін ғимараттың әкімшілік бөлігінің құнсыздануын мойындамады (5-ескертіле).

Сервистік флот

Сервистік флоттың тұрып қалуына және Каспий теңізінде сұраныстың төмендеуіне орай, Топ басшылығы 2018 жылы сервистік флоттың баланстық құнын толықтай құнсыздандырды. 2022 жылғы 31 желтоқсанға Топ сервистік флотты пайдаланудың анық перспективаларын көріп тұрған жоқ. 2022 жыл ішінде Топ 23.560 мың теңге сомасында пайдаланудағы кемелерді техникалық байқау жөніндегі нұсқаулыққа сәйкес ҚМГ-108 кемесінде күрделі жөндеу жүргізді. Топ бұл соманы сервистік флоттың құнсыздануы деп таныды.

«Барыс» және «Сұңқар» контейнер тасушылары

«Транскаспий халықаралық көлік бағыты» ЗТБ Халықаралық ұйымымен ынтымақтастық шеңберінде ТШО Келешек Кеңейту Жобасы (ККЖ) бойынша келісімшарт аяқталғаннан кейін 2020 жылы «Барыс» кемесін контейнер тасушы етіп қайта жабдықтау басталды, ол 2021 жылғы наурыздан бастап жұмыс істеп келеді, 2022 жылы «Сұңқар» кемесі контейнер тасушы болып қайта жабдықталды, әрі ол 2022 жылғы қыркүйектен бастап жұмыс істеп келеді. Қос кеме «Ақтау – Баку – Ақтау» фидер желісінде жұмыс істеп келеді. Топ 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша пайдалану құндылығын айқындау (value in use) арқылы «Барыс» және «Сұңқар» кемелерінің құнсыздануына тестілеу өткізді.

Өтелетін құн Топтың қаржы жоспарларына негізделген болжамды ақша ағындарының негізінде активтерді пайдалану құндылығын есептеу арқылы айқындалды. Болжамды ақша ағындары 2033 жылға дейін кемеңіз пайдалы қызмет ету мерзіміне айқындалған. Болжамды ақша ағындары контейнерлік тасымалдау тұрақтылығын көрсету үшін есептелген. Болжамды ақша ағындарына қолданылатын дисконттау мөлшерлемесі АҚШ долларындағы ақша ағындарын дисконттау үшін 14,4% болды. Болжамды кезеңдегі ақша ағындары инфляцияға бағалардың күтілетін өзгеруін ескере отырып көрсетілді. Жасалған талдаудың нәтижесінде «Барыс»-тың өтелетін сомасы 240.932 мың теңгеге оның баланстық құнынан төмен болды. Контейнерлік тасымалдау көлемінің рұқсат етілген шекте 10%-ға азаюы 1.045.952 мың теңге сомасында құнсызданудан болатын қосымша шығынға әкеп соқтырады.

MSV Бүркіт өздігінен жүретін баржа

2021 жылы өндірістік жоспарлардың болмауына байланысты Топ «Бүркіт» кемесінің баланстық құнын толығымен құнсыздандырды. 2022 жылы Топ жүргізілген күрделі жөндеу сомасына 230.542 мың теңге мөлшерінде құнсыздануды мойындады. 2022 жылғы 31 желтоқсанда кеме контейнерлік кемеге жаңартылуда.

«Ақтау» мұнай танкері

2022 жылғы 31 желтоқсанға «Ақтау» танкерінің өтелетін сомасы баланстық құнға сәйкес болды. Тиісінше, Топ «Ақтау» танкерінің құнсыздануынан болған залалды есептемеді. Ол Топтың қаржы жоспарларына негізделген болжамды ақша ағындарының негізінде танкерді пайдалану құндылығын есептеу арқылы айқындалды. Болжамды ақша ағындары 2031 жылға дейін танкердің пайдалы қызмет ету мерзіміне айқындалған. Болжамды ақша ағындары танкердің моральды тозуына орай мұнайды тасымалдау көлемдерінің біртіндеп азаюын көрсету үшін есептелді. Болжамды ақша ағындарына қолданылатын дисконттау мөлшерлемесі 14,4% болды. Болжамды кезеңдегі ақша ағындары инфляцияға бағалардың күтілетін өзгеруін ескере отырып көрсетілді. Бұл талдау ағымдағы жылы танкердің өтелетін сомасы оның баланстық құнына сәйкес келетіндігін көрсетті. Бағалау моделінде пайдаланылған негізгі елеулі жорамалдар мұнайды тасымалдау көлемдері болып табылады, олар танкердің техникалық мүмкіндіктерін ескере отырып 2026 жылдан бастап азайып келеді. Мұнайды тасымалдау көлемінің рұқсат етілген шекте 10%-ға азаюы 1.208.977 мың теңге сомасында құнсызданудан болатын шығынға әкеп соқтырады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

4. ЕЛЕУЛІ ЕСЕПТІК ПАЙЫМДАУЛАР МЕН ЖОРАМАЛДАР (жалғасы)

Айналымнан тыс активтердің құнсыздануы (жалғасы)

«Бекет Ата» және «Түркістан» құрғақ жүктерді таситын кемелер

Өтелетін құн Топтың қаржы жоспарларына негізделген болжамды ақша ағындарының негізінде активтерді пайдалану құндылығын есептеу арқылы айқындалды. Болжамды ақша ағындары 2033 жылға дейін кемеңіз пайдалы қызмет ету мерзіміне айқындалған. Болжамды ақша ағындары құрғақ жүктерді тасымалдау тұрақтылығын көрсету үшін есептелген. Болжамды ақша ағындарына қолданылатын дисконттау мөлшерлемесі АҚШ долларындағы ақша ағындарын дисконттау үшін 14,4% болды. Болжамды кезеңдегі ақша ағындары инфляцияға бағалардың күтілетін өзгеруін ескере отырып көрсетілді. Жасалған талдаудың нәтижесінде, «Бекет Ата» және «Түркістан» құрғақ жүктерді таситын кемелердің өтелетін сомалары тиісінше 879.455 мың теңгеге және 426.885 мың теңгеге олардың баланстық құнынан төмен болды.

Жүктерді тасымалдау көлемінің рұқсат етілген шекте 10%-ға аздауы «Бекет Ата» құрғақ жүктерді таситын кеме бойынша 1.151.249 мың теңге сомасында және «Түркістан» құрғақ жүктерді таситын кеме бойынша 830.607 мың теңге сомасында қосымша шығынға әкеп соқтырады.

5. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін негізгі құралдардың қозғалысы келесі тәсілмен көрсетілген:

Мың теңгемен	Жер	Ғимараттар	Машиналар мен құрал-жабдықтар	Көлік құралдары	Басқасы	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
Бастапқы құн							
2021 жылғы 1 қаңтарға	2.362	1.141.215	2.637.487	100.088.147	273.363	312.532	104.455.106
Түсімдер	—	—	—	4.006.608	12.457	1.370.437	5.389.502
Шығулар	—	(6.763)	(1.211.017)	(3.315.072)	(4.261)	—	(4.537.113)
Инвестициялық жылжымайтын мүлктен аудару	—	—	—	—	7.199	—	7.199
Аударымдар	—	(4.237)	—	1.601.582	4.237	(1.601.582)	—
Шетел валютасын қайта есептеу	—	—	—	1.147.417	343	—	1.147.760
2021 жылғы 31 желтоқсанға	2.362	1.130.215	1.426.470	103.528.682	293.338	81.387	106.462.454
Түсімдер	—	—	51.354	1.951.703	26.013	170.400	2.199.470
Шығулар	—	(3.792)	(101.193)	—	(44.217)	(4.695)	(153.897)
Аударымдар	—	—	(123.339)	123.988	15.133	(15.782)	—
Шетел валютасын қайта есептеу	—	—	—	3.259.241	956	—	3.260.197
2022 жылғы 31 желтоқсанға	2.362	1.126.423	1.253.292	108.863.614	291.223	231.310	111.768.224
Жинақталған тозу және құнсыздану							
2021 жылғы 1 қаңтарға	—	(798.612)	(2.430.294)	(53.989.361)	(248.554)	(36.413)	(57.503.234)
Есептеулер	—	(10.645)	(14.422)	(3.235.166)	(39.756)	—	(3.299.989)
Шығулар	—	6.763	1.211.017	2.373.303	4.261	—	3.595.344
Инвестициялық жылжымайтын мүлктен аудару	—	377	—	—	(1.020)	—	(643)
Есептелген құнсыздану	—	—	—	(4.452.723)	—	—	(4.452.723)
Шетел валютасын қайта есептеу	—	—	—	(437.919)	(254)	—	(438.173)
2021 жылғы 31 желтоқсанға	—	(802.117)	(1.233.699)	(59.741.866)	(285.323)	(36.413)	(62.099.418)
Есептеулер	—	(8.384)	(19.486)	(3.321.298)	(28.001)	—	(3.377.169)
Шығулар	—	3.792	101.193	—	44.217	—	149.202
Аударымдар	—	1.412	103.135	(137.375)	32.828	—	—
Есептелген құнсыздану	—	—	(23.560)	(1.777.814)	—	—	(1.801.374)
Шетел валютасын қайта есептеу	—	—	(5.688)	(1.300.990)	5.039	—	(1.301.639)
2022 жылғы 31 желтоқсанға	—	(805.297)	(1.078.105)	(66.279.343)	(231.240)	(36.413)	(68.430.398)
Қалдық құны							
2021 жылғы 31 желтоқсанға	2.362	328.098	192.771	43.786.816	8.015	44.974	44.363.036
2022 жылғы 31 желтоқсанға	2.362	321.126	175.187	42.584.271	59.983	194.897	43.337.826

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

5. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)

Топ офистік ғимараттың бір бөлігін пайдаланады, оның 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қалдық құны өз мұқтаждықтары үшін 272.915 мың теңге (2021 жылғы 31 желтоқсанға: 280.167 мың теңге) болды.

Қалдық құны 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 468.427 мың теңге болған үйдің бір бөлігін Топ байланысты тараптарға жалға береді. Үйдің бұл бөлігін Топ 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша инвестициялық жылжымайтын мүлік ретінде жіктеді (6-ескертпе).

2022 жылы Топ негізгі құралдардың (теңіз кемелерінің) құнсыздануына тест жүргізді. Құнсыздану тестісінің нәтижесінде негізгі құралдар 1.801.374 мың теңгеге (2021 жылы: 4.452.723 мың теңгеге) құнсызданды (4-ескертпе).

2022 жылғы 31 желтоқсанға толығымен амортизацияланған, бірақ әлі де пайдалануда жүрген негізгі құралдардың құны 193.054 мың теңге (2021 жылғы 31 желтоқсан: 194.411 мың теңге) болды.

6. ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ЖЫЛЖЫМАЙТЫН МҮЛІК

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін инвестициялық жылжымайтын мүліктің қозғалысы келесі тәсілмен көрсетілген:

Мың теңгемен

Бастапқы құн 2021 жылғы 1 қаңтарға	1.837.614
Негізгі құралдарға аудару (5-ескертпе)	(7.199)
Аударымдар	404
2021 жылғы 31 желтоқсанға	1.830.819
2022 жылғы 31 желтоқсанға	1.830.819
Жинақталған тозу және құнсыздану	
2021 жылғы 1 қаңтарға	(1.337.366)
Тозуды есептеу	(12.638)
Негізгі құралдарға аударымдар	643
Аударымдар	(404)
2021 жылғы 31 желтоқсанға	(1.349.765)
Тозуды есептеу	(12.627)
2022 жылғы 31 желтоқсанға	(1.362.392)
Қалдық құны	
2021 жылғы 31 желтоқсанға	481.054
2022 жылғы 31 желтоқсанға	468.427

Топтың инвестициялық жылжымайтын мүлігі 2015 жылғы мамырда Қазақстан, Ақтау қаласында «Таймас» құрылыс компаниясы» ЖШС компаниясы салған офистік үйдің бір бөлігімен білдірілген.

Мың теңгемен	2022 жыл	2021 жыл
Инвестициялық жылжымайтын мүліктен болған кірістер	237.549	168.603
Жалдаудан кірісті алуға (өзіндік құнның құрамына қосылған) өкеп соқтырған тікелей операциялық шығыстар (жөндеу мен техникалық қызмет көрсетуді қоса алғанда) (19-ескертпе)	(167.954)	(166.455)
Инвестициялық жылжымайтын мүліктен болған пайда	69.595	2.148

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша инвестициялық жылжымайтын мүлік объектілерінің әділ құны шамамен олардың баланстық құнына тең болады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

6. ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ЖЫЛЖЫМАЙТЫН МҮЛІК (жалғасы)

Топқа оның қолындағы инвестициялық жылжымайтын мүлікті өткізуге қатысты ешқандай шектеулер салған жоқ. Сондай-ақ Топтың инвестициялық жылжымайтын мүлікті сатып алу, салу немесе жетілдіру немесе абаттандыру бойынша шарттық міндеттемелері жоқ.

2022 жылғы 31 желтоқсанға құнсыздануға жүргізілген тесттің нәтижесінде Топ құнсыздануды мойындамады (2021 жыл: 0 теңге).

7. МАТЕРИАЛДЫҚ ЕМЕС АКТИВТЕР

2022 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл үшін материалдық емес активтердің қозғалысы келесі тәсілмен көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Бағдарламалық жасақтама	Басқасы	Жиыны
Бастапқы құн			
2021 жылғы 1 қаңтарға	425.931	150.863	576.794
Түсімдер	3.005	—	3.005
Шетел валютасын қайта есептеу	1.450	—	1.450
2021 жылғы 31 желтоқсанға	430.386	150.863	581.249
Түсімдер	3.873	4.405	8.278
Шетел валютасын қайта есептеу	4.165	—	4.165
2022 жылғы 31 желтоқсанға	438.424	155.268	593.692
Жинақталған тозу			
2021 жылғы 1 қаңтарға	(383.075)	(105.291)	(488.366)
Есептеу	(13.754)	(8.056)	(21.810)
Шетел валютасын қайта есептеу	(1.337)	—	(1.337)
2021 жылғы 31 желтоқсанға	(398.166)	(113.347)	(511.513)
Есептеу	(9.301)	(6.300)	(15.601)
Шетел валютасын қайта есептеу	(3.895)	—	(3.895)
2022 жылғы 31 желтоқсанға	(411.362)	(119.647)	(531.009)
Қалдық құны			
2021 жылғы 31 желтоқсанға	32.220	37.516	69.736
2022 жылғы 31 желтоқсанға	27.062	35.621	62.683

8. ПАЙДАЛАНЫЛУЫ ШЕКТЕУЛІ АҚША ҚАРАЖАТЫ

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 1.061.616 мың теңге сомада (2021 жылғы 31 желтоқсанға: 990.827 мың теңге) пайдаланылуы шектеулі ақша қаражаты «Блю Вотер Шиппинг Қазақстан» ЖШС-мен Консорциум туралы Келісім бойынша өз міндеттемелерінің лайықты түрде орындалуын қаржылық қамсыздандыру ретінде «Altyn Bank» АҚ-да («Қазақстанның Халық Банкі» АҚ ЕБ) ашылған Эскроу шотымен білдірілген.

Пайдаланылуы шектеулі ақша қаражатының 1.000 мың теңге сомасында қалған бөлігі Айназар әктас карьерін қалпына келтіру бойынша тарату қорын білдіреді.

<i>Мың теңгемен</i>	Валюта Шектеуді алу күні	Пайыздық мөлшерлеме	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
«Altyn Bank» АҚ	АҚШ доллары 2023 жылғы мамыр	0%	1.061.616	990.827
«Қазақстанның Халық банкі» АҚ	Теңге 2029 жылғы қаңтар	4%	1.000	1.000
Минусы: қысқа мерзімді бөлік			(1.061.616)	(774.927)
			1.000	216.900

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

9. ҚОРЛАР

2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қорлар былайша көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Жағар май	1.216.780	540.916
Қосалқы бөлшектер	57.234	60.360
Әктас	4.486	4.486
Басқа да материалдар	110.616	114.667
Қорлар бойынша резерв	(164.922)	(156.270)
	1.224.194	564.159

Қорлар бойынша резервтегі өзгерістер былайша берілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
1 қаңтарда	156.270	117.769
Есептеу	15.227	50.259
Есептен шығару	(6.575)	(11.758)
31 желтоқсанға	164.922	156.270

10. САУДА ЖӘНЕ БАСҚА ДА ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК

2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сауда және басқа да дебиторлық берешек былайша көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Сауда дебиторлық берешек	23.557.881	9.749.179
Басқа да дебиторлық берешек	100	355.488
Минусы: күтілетін несиелік зиянды бағалау резерві	(4.562.968)	(3.909.972)
	18.995.013	6.194.695

Сауда дебиторлық берешек 15 ХҚЕС-ке (IFRS) сай сатып алушылармен шарттар бойынша түсімді мойындау нәтижесінде пайда болды.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сауда және басқа да дебиторлық берешек мына валюталарда білдірілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
АҚШ доллары	16.506.107	5.479.415
Теңге	2.426.833	685.486
Басқа да валютада	62.073	29.794
	18.995.013	6.194.695

Дебиторлық берешекті өтеудің орташа мерзімі 30 күнді құрайды. 2022 және 2021 жылдарда төленбеген қалдықтар бойынша пайыздар есептелмеді.

Күтілетін несиелік зиянға бағалау резервіндегі өзгерістер былайша берілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
1 қаңтарға күтілетін несиелік зиянға бағалау резерві	3.909.972	670.634
Бір жылға есептеу	406.001	3.192.665
Есептен шығару	(31.780)	—
Бағамдық айырма	278.775	46.673
31 желтоқсанға күтілетін несиелік зиянға бағалау резерві	4.562.968	3.909.972

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

10. САУДА ЖӘНЕ БАСҚА ДА ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК (жалғасы)

Одан әрі сауда және басқа да дебиторлық берешектің мерзімдері бойынша талдау келтірілген:

	Төлем мерзімін ұзарту					Жиыны
	Ағымдағы	31-60 күн	61-90 күн	91 – 120 күн	120 күннен артық	
2022 жылғы 31 желтоқсан						
Күтілетін несиелік зиян пайызы	0,11%	1,01%	42,20%	22,93%	87,11%	–
Дефолт кезінде есепті жалпы баланстық құн	17.759.398	457.769	189.846	44.392	5.106.576	23.557.981
Күтілетін несиелік зиян	19.894	4.627	80.122	10.178	4.448.147	4.562.968

	Төлем мерзімін ұзарту					Жиыны
	Ағымдағы	31-60 күн	61-90 күн	91 – 120 күн	120 күннен артық	
2021 жылғы 31 желтоқсан						
Күтілетін несиелік зиян пайызы	0,30%	0,01%	1,31%	16,94%	97,97%	–
Дефолт кезінде есепті жалпы баланстық құн	5.774.365	74.861	243.846	50.447	3.961.148	10.104.667
Күтілетін несиелік зиян	17.385	5	3.203	8.547	3.880.832	3.909.972

11. БАСҚА ДА АЙНАЛЫМДАҒЫ АКТИВТЕР

2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша басқа да айналымдағы активтер былайша көрсетілген:

Мың теңгемен	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
ҚҚС бойынша алдын ала төлем	838.116	731.640
Шарттың орындалуын қамтамасыз ету	159.351	–
Басқа да салықтар бойынша алдын ала төлем	152.079	105.130
Берілген аванстар	64.305	106.406
Келешек кезеңдердің шығыстары	19.355	26.757
Жұмыскерлердің берешегі	2.436	5.608
Басқалары	671	–
	1.236.313	975.541

12. АҚША ҚАРАЖАТЫ МЕН ОНЫҢ БАЛАМАЛАРЫ

2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ақша қаражаты мен оның баламалары былайша көрсетілген:

Мың теңгемен	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Банкте АҚШ долларында ақша қаражаты	8.484.551	3.722.242
Банкте басқа шетел валютасында ақша қаражаты	153.470	90.846
Банкте теңгемен ақша қаражаты	61.548	583.028
Банкте еуроақша қаражаты	53.805	2.935
	8.753.374	4.399.051

2022 жылы 3 айға дейін орналастыру мерзімі бар қысқа мерзімді депозиттерге есептелген пайыздық кірістер 149.030 мың теңге (2021 жылы: 42.175 мың теңге) болды (22-ескертеме).

13. ЖАРҒЫЛЫҚ КАПИТАЛ

2022 жылғы және 2021 жылғы 31 желтоқсанға жарғылық капитал толығымен төленді және былайша көрсетілген:

Мың теңгемен	Иелік ету үлесі	Сомасы
ҚМГ ҰК	100,00%	11.575.721
	100,00%	11.575.721

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін Топ дивидендтерді жариялаған жоқ және Бас компанияға төлеген жоқ (2021 жылы: 0 теңге).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

14. АЛЫНҒАН ҚАРЫЗДАР

2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша алынған қарыздар былайша көрсетілген:

Мың теңгемен	Валюта	Өтеу мерзімі	Пайыздық мөлшерлеме	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
ҚМГ ҰК (25-ескертілме)	АҚШ доллары	2023 жылғы 23 қыркүйек	4,46%	11.929.893	18.941.339
Минусы: қысқа мерзімді бөлік				(11.929.893)	(2.632.253)
				–	16.309.086

2013 жылғы 13 қыркүйекте Топ ҚМГ ҰК-мен 4,46% тиімді пайыздық мөлшерлеменен 93.160 мың АҚШ доллары жалпы сомаға несиелік келісімді жасады. Қарыз AFRAMAX типтес «Алтай» және «Алатау» екі мұнай таситын танкерді сатып алу үшін «АТФ Банк» АҚ-нан алынған қарызды қайта қаржыландыру үшін берілді. 2018 жылғы наурызда, Топ жаңа өтеу кестесін белгілейтін несиелік келісімге қосымша келісімдер жасады. «Алтай» танкері үшін қарыздың негізгі борыш сомасын қайтару 2023 жылғы наурыз бен қыркүйекте 18.114 мың АҚШ доллары мөлшерінде екі бірдей төлеммен жүзеге асырылады, ал «Алатау» танкері үшін қарыздың негізгі борыш сомасын қайтару 2018 жылдың 25 қазанынан бастап 506 мың АҚШ доллары сомасында алты бірдей ай сайынғы төлемдермен жүзеге асырылады.

Қарыз талаптары бойынша қарыз бойынша сыйақы ай сайынғы негізде төленеді. 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін бұл қарыз бойынша қаржылық шығыстар 756.386 мың теңге (2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін: 905.804 мың теңге) болды (22, 25-ескертілме).

31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық қызметпен негізделген міндеттемелердегі өзгерістерге мыналар кірді:

Мың теңгемен	2022 жылғы 1 қаңтар	Ақша ағындары	Пайыздарды төлеу	Басқасы	Бағамдық айырмадағы өзгеріс	Қаржылық шығыстар	2022 жылғы 31 желтоқсан
Алынған қарыздар	18.941.339	(8.328.083)	(761.917)	–	1.322.168	756.386	11.929.893
Жалдау бойынша міндеттемелер	254	(254)	–	–	–	–	–
	18.941.593	(8.328.337)	(761.917)	–	1.322.168	756.386	11.929.893

Мың теңгемен	2021 жылғы 1 қаңтар	Ақша ағындары	Пайыздарды төлеу	Басқасы	Бағамдық айырмадағы өзгеріс	Қаржылық шығыстар	2021 жылғы 31 желтоқсан
Алынған қарыздар	21.439.893	(3.011.392)	(907.508)	426	514.116	905.804	18.941.339
Жалдау бойынша міндеттемелер	1.003.019	(983.127)	(44.805)	326	5.342	19.499	254
	22.442.912	(3.994.519)	(952.313)	752	519.458	925.303	18.941.593

15. САУДА ЖӘНЕ БАСҚА ДА КРЕДИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК

2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сауда және басқа да кредиторлық берешек былайша көрсетілген:

Мың теңгемен	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Тауарлар мен қызметтер үшін сауда кредиторлық берешек	14.596.806	4.746.781
Айналымнан тыс активтер үшін сауда кредиторлық берешек	105.168	285.941
	14.701.974	5.032.722

2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сауда кредиторлық берешек мына валюталарда білдірілген:

Мың теңгемен	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
АҚШ доллары	12.031.285	4.089.591
Теңге	2.538.024	899.353
Евро	96.578	11.288
Басқалары	36.087	32.490
	14.701.974	5.032.722

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

16. БАСҚА ДА ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ МІНДЕТТЕМЕЛЕР

2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша басқа да қысқа мерзімді міндеттемелер былайша көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Қызметкерлер алдындағы берешек (оның ішінде демалыстар бойынша резерв)	298.852	91.992
Төленуге жататын басқа да салықтар	31.340	38.231
Төленуге жататын ҚҚС	13.280	9.931
Басқасы	102.145	65.520
	445.617	205.674

17. САТЫП АЛУШЫЛАРМЕН ЖАСАЛҒАН ШАРТТАР БОЙЫНША ТҮСІМ

31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін түсім былайша көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Қызмет түрлері		
Шикі мұнайды тасымалдаудан түскен түсім	88.904.197	31.471.927
Операциялық шығыстарды өтеу - шикі мұнайды тасымалдау	14.331.388	605.351
Мұнайды/жүктерді тасымалдау кезіндегі демерредж	5.761.612	1.355.237
Демерредж - Түрік бұғаздары	4.531.329	2.254.011
Құрғақ жүктерді тасымалдау	4.217.629	2.220.243
Адрестік комиссиялар	2.284.819	864.939
Техникалық менеджмент	302.686	—
Құрылыс модульдерін тасымалдауды басқарудан түскен түсім	55.375	81.234
Шарт міндеттемелері бойынша пайыздық кіріс	—	23.013
	120.389.035	38.875.955

Шикі мұнайды тасымалдаудан түскен түсім Каспий, Қара және Жерорта теңіздерінде тасымалдау қызметтерін көрсетумен байланысты болды. 2022 жылдың ішінде бұл қызметтерді негізгі сатып алушылар KMG Trading AG және Eurasian Trading and Shipping FZE болды.

Мұнайды/жүктерді тасымалдау кезіндегі демерреджден түсетін түсім Топтың шартта белгіленген нормативтік уақыттан тыс тиеу және түсіру порттарында кемеңің қарапайымдылығы үшін жалдаушыдан алатын өтемақысы болып табылады.

Құрғақ жүктерді тасымалдаудан түскен түсім Каспий теңізіндегі бағыттар бойынша «Барыс», «Сұңқар», «Түркістан» және «Бекет-ата» кемелерінде контейнерлерді тасымалдау болып табылады.

Адрестік комиссияның түсімі мәміле үшін комиссия ретінде үшінші тарап кеме иелерінен жалға алушылардың кірісімен білдірілген.

Шикі мұнайды тасымалдау қызметтерін қоспағанда, Топтың барлық қызметтері бойынша түсім уақыт кезеңінің ішінде танылады. Мәміле бойынша барлық тараптар қабылдаған және келісіп алған көлем мен Топ пен кеме жалдаушылар арасында жасалған шарттарда белгіленген тиянақталған тарифтерге сүйене отырып, шикі мұнайды тасымалдау қызметтерін көрсетуден және тасымалдау бойынша қызметтердің көрсетілу фактісі бойынша түскен түсім. 2022 жылдың ішінде Топ шарт бойынша міндеттемелер құрамына қосылған сомаларға қатысты түсімді мойындамады (2021 жылы: 27.420 мың теңге).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

18. ЖАЛҒА БЕРУДЕН ТҮСКЕН КІРІС

31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін жалдаудан түскен кіріс былайша көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Танкерлерді операциялық жалға беруден түскен кірістер	1.947.725	1.676.153
Жабдықтау кемелерін операциялық жалға беруден түскен кірістер	1.850.514	—
Сүйреуіштерді, баржаларды операциялық жалға беруден түскен кірістер	1.438.017	1.841.379
Инвестициялық жылжымайтын мүліктен түскен кірістер (6-ескертпе)	237.549	168.603
Өздігінен жүретін баржаларды операциялық жалға беруден түскен кірістер	79.687	121.362
Құрғақ жүк таситын кемелерді операциялық жалға беруден түскен кірістер (ББЧ)	61.674	1.106.936
	5.615.166	4.914.433

2022 жылғы мамырда Топ «Эмба», «Талас» және «Иргиз» сүйреуіштерін «СпецМонтажСтрой» СК ЖШС-не операциялық жалға берді. «Алматы» және «Астана» танкерлері 2021 жылғы наурыздан бастап Eurasian Trading and Shipping FZE жалдауында, солар бойынша жалдау мерзімі 2022 жылғы желтоқсанда аяқталды. 2022 жылғы тікелей операциялық шығыстар 1.474.724 мың теңге (2021 жылы: 1.018.453 мың теңге) болды.

2022 жылы жабдықтау кемелерін 1.850.514 мың теңге сомасына операциялық жалға беруден түскен кіріс «Jabrauil», «Guba», «Savalan», «Shahdag» жабдықтау кемелері, «Jura», «Islay» зәкір жасаушылардың есебінен алынды, олар 2022 жылғы қарашада «Жеңіс Оперейтинг» ЖШС-не 110 күн мерзімге операциялық жалға берілді. «Жеңіс Оперейтинг» ЖШС компаниясы «ЛУКОЙЛ Қазақстан Апстрим» ЖШС-мен бірлесіп Жеңіс учаскесінде көмірсутек шикізатын барлаумен және өндірумен айналысады.

19. КӨРСЕТІЛГЕН ҚЫЗМЕТТЕРДІҢ ӨЗІНДІК ҚҰНЫ

31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін көрсетілген қызметтердің өзіндік құны былайша көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Шикі мұнайды тасымалдау	86.801.492	33.379.009
Демерредж - Түрік бұғаздары	3.883.004	1.517.968
Мұнайды/жүктерді тасымалдау кезіндегі демерредж	3.722.184	633.667
Құрғақ жүктерді таситын кемелерді пайдалану шығыстары	2.293.564	1.649.243
Жабдықтау кемелерін жалдау шығыстары	1.742.867	—
Жүктерді тасымалдау	1.506.237	982.571
Танкерлерді жалға берумен байланысты шығыстары	1.436.300	1.018.453
Сүйреуіштер мен баржаларды жалдау шығыстары	1.058.467	1.480.028
Сервистік флот бойынша шығыстар	643.759	724.469
Техникалық менеджмент қызметтері	272.859	—
Инвестициялық жылжымайтын мүлікке техникалық қызмет көрсету	167.954	166.455
Құрғақ жүктерді тасымалдау үшін кемелерді жалдау	45.049	717.125
Басқасы	29.051	18.983
	103.602.787	42.287.971

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

19. КӨРСЕТІЛГЕН ҚЫЗМЕТТЕРДІҢ ӨЗІНДІК ҚҰНЫ (жалғасы)

31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін көрсетілген қызметтердің өзіндік құны былайша көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Танкерлердің кірепұлы	72.322.683	23.762.218
Кемелерге техникалық қызмет көрсету және басқару	12.466.322	5.943.534
Жағар май мен басқа да материалдар	7.375.642	3.366.324
Порт алымдары	4.379.442	3.021.970
Тозу және амортизация	3.365.464	3.276.366
Флотты жалдау	1.765.790	1.015.469
Жалақы және тиісті салықтар	865.663	710.932
Сақтандыру шығыстары	530.437	452.402
Кемелерге агент қызметін көрсету	149.066	117.699
Инвестициялық жылжымайтын мүлікке техникалық қызмет көрсету	144.656	143.631
Пайда салығын қоспағанда, басқа да салықтар	68.945	98.134
Негізгі құралдарды жөндеу	4.919	142.599
Сүйреу қызметтері	—	76.159
Басқасы	163.758	160.534
	103.602.787	42.287.971

20. ЖАЛПЫ ЖӘНЕ ӘКІМШІЛІК ШЫҒЫСТАР

31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін жалпы және әкімшілік шығыстар былайша көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Жалақы және тиісті салықтар	1.484.845	1.225.472
Күтілетін несиелік зиян резервін есептеу	406.001	3.192.657
Басқа салықтар	222.483	119.709
Кәсіби қызметтер	138.834	270.408
Сыйлықақылар бойынша резерв	125.282	(82.505)
Жөндеу және қызмет көрсету	97.158	91.262
Жалдау	92.759	66.378
Іссапар шығыстары	79.100	39.459
Тозу және амортизация	39.933	58.071
Мүшелік жарналар	28.862	30.816
Сақтандыру	19.342	18.712
Байланыс қызметтері	13.350	12.517
Банк комиссиялары	12.559	9.684
Материалдар	6.219	9.200
Өкілдік шығыстар	4.821	2.604
Әлеуметтік шығыстар	4.197	1.007
Басқасы	86.989	106.140
	2.862.734	5.171.591

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

21. БАСҚА ДА ОПЕРАЦИЯЛЫҚ КІРІСТЕР / (ШЫҒЫСТАР)

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталған жылдар үшін басқа да операциялық кірістер/(шығыстар) былайша көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Шығыстарды өтеу	312.511	1.058.619
Басқа да ұзақ мерзімді активтердің шығуынан түскен кіріс	151.786	198.900
ТМҚ-ны сатудан түскен кіріс	9.296	—
Айыппұлдар мен өсімақылардан болатын кірістер	2.026	861
Басқасы	119.490	387.071
	595.109	1.645.451
Негізгі құралдардың шығуынан болған зиян	(4.695)	(941.769)
Қорлар бойынша резервті есептеу	(15.227)	(50.259)
Үшінші тараптардың басқа да қызметтері	(356.431)	(250.955)
	(376.353)	(1.242.983)

22. ҚАРЖЫЛЫҚ КІРІСТЕР/(ШЫҒЫСТАР)

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталған жылдар үшін қаржылық кірістер/(шығыстар) былайша көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Пайыздық кіріс (12-ескертпе)	149.030	42.175
	149.030	42.175
Алынған қарыздар бойынша қаржылық шығыстар (25, 14-ескертпе)	(756.386)	(905.804)
Қаржылық жалдау міндеттемелері бойынша қаржылық шығыстар	—	(19.499)
Түсім әкелетін шарттар бойынша пайыздар	—	(321)
	(756.386)	(925.624)

23. ПАЙДА САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫС/(ҮНЕМДІЛІК)

31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін пайда салығы бойынша шығыстар былайша көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Пайдаға салынатын ағымдағы салық бойынша шығыс	4.313.646	306.665
Алдыңғы кезеңдер үшін пайдаға салынатын ағымдағы салықты түзету	274.117	30.707
Кейінге қалдырылған салық бойынша үнемділік	(364.521)	(1.711.442)
	4.223.242	(1.374.070)

Төменде 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін пайда салығы бойынша шығыстардың үнемділігімен бірге пайда салығының ресми мөлшерлемесі бойынша салық салынғанға дейінгі пайдаға қолданылатын пайда салығы бойынша шығыстардың салыстырылуы келтірілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Салық салғанға дейінгі пайда / (зиян)	16.594.128	(9.002.313)
Нормативтік салық мөлшерлемесі	20%	20%
Ресми мөлшерлеме бойынша пайда салығы бойынша шығыстар/(үнемділік)	3.318.826	(1.800.463)
Жеңілдікпен салық салынатын елдерде тіркелген өншілес кәсіпорындардың пайдасы/залалы	626.841	534.936
Халықаралық кемелер тізілімінде тіркелген кемелер бойынша кірістер мен шығыстардан босатылған	85.175	(145.891)
Алдыңғы кезеңдер үшін пайдаға салынатын ағымдағы салықты түзету	274.117	30.707
Басқа да тұрақты айырмалар	(81.717)	6.641
Пайда салығы бойынша (шығыс)/үнемділік	4.223.242	(1.374.070)

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**23. ПАЙДА САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫС/(ҮНЕМДІЛІК) (жалғасы)**

31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін кейінге қалдырылған салық бойынша қозғалыс былайша көрсетілген:

Мың теңгемен	2022 жылғы 31 желтоқсан	Жиынтық кіріс туралы есептегі уақытша айырмалардың туындауы және қайтарылуы	2021 жылғы 31 желтоқсан	Жиынтық кіріс туралы есептегі уақытша айырмалардың туындауы және қайтарылуы	2020 жылғы 31 желтоқсан
Кейінге қалдырылған салық бойынша активтер					
Шарт бойынша міндеттемелер	–	–	–	(6.871)	6.871
Күтілетін несиелік зиянды бағалау резерві	874.009	97.973	776.036	641.992	134.044
Сыйлықақы төлемдері бойынша резерв	27.437	27.437	–	(50.376)	50.376
Басқа да есептеулер	69.898	17.095	52.803	2.898	49.905
Кейінге қалдырылған салық бойынша активтер	971.344	142.505	828.839	587.643	241.196
Кейінге қалдырылған салық бойынша міндеттемелер					
Негізгі құралдар мен инвестициялық жылжымайтын мүлік	1.804.610	(222.016)	2.026.626	(1.123.799)	3.150.425
Кейінге қалдырылған салық бойынша міндеттемелер	1.804.610	(222.016)	2.026.626	(1.123.799)	3.150.425
Кейінге қалдырылған салық бойынша таза міндеттеме	833.266	(364.521)	1.197.787	(1.711.442)	2.909.229

24. ҚАРЖЫЛЫҚ КЕПІЛДІК БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕ

2009 жылғы маусымда Топ Еуропалық Қайта Құру және Даму Банкінен (бұдан әрі – «ЕҚҚДБ») алынған қарыз бойынша «Маңғыстау Облысының Кеме жөндеу Зауыты» ЖШС (бұдан әрі – «МОКЖЗ») қауымдасқан компаниясының міндеттемелеріне қаржылық кепілдікті шығарды. Қаржылық кепілдік шартына сай МОКЖЗ берешекті уақтылы өтей алмаған жағдайда Топ МОКЖЗ берешегі сомасының 30%-ын (капиталға қатысу үлесіне пропорционалды) төлеуі тиіс.

2012 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша МОКЖЗ ЕҚҚДБ берешегінің пайыздары мен негізгі сомаларын лайықты түрде төлей алмады, сондай-ақ қарызбен байланысты белгілі бір міндеттемелерді бұзды. Сондай-ақ, МОКЖЗ-дегі үлестің 50% иелік ететін «Топаз Энерджи» кепілдік келісімінен шықты. Осылайша, Топ пен «Балықшы» ЖШС арасындағы үлес тиісінше 30% және 20% мөлшерінде бөлінді. Нәтижесінде Топқа үлестің 60% тиесілі болды.

2012 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша МОКЖЗ-нің ЕҚҚДБ алдындағы берешек сомасы 11.603.268 мың АҚШ доллары болды. 2013 жылғы 1 тамызда Топ «Балықшы» ЖШС жарғылық капиталындағы қатысу үлесінің 30%-ын сатты. Қаржылық кепілдік туралы шарттың талаптарына сай, Топтың қаржылық кепілдік бойынша міндеттемені ЕҚҚДБ келісімінсіз үшінші тараптарға беруге құқығы жоқ. Нәтижесінде, кепілдік бойынша құқықтар «Балықшы» ЖШС-не өтпеді және Топ бұрынғысынша үлестің 60%-ы үшін жауапкершілік көтерді.

2020 жылы ЕҚҚДБ шағымы бойынша Арбитраждық сотта тындаулар болды, мұнда ЕҚҚДБ наразылығы ішінара былайша қанағаттандырылды:

- 4.223.796 АҚШ доллары (кепілдік міндеттемелері бойынша негізгі борыш), сондай-ақ 2021 жылғы 22 маусымнан бастап міндеттемелер орындалғанға дейін мерзімі өткен әрбір күн үшін 543,29 АҚШ доллары мөлшеріндегі өсімақы;
- Caspian Services Inc ортақ тәртіппен, бұл шығыстарды ЕҚҚДБ төлеу күнінен бастап ҚТКФ төлегенге дейін 7,9% мөлшерінде 610.000 фунт стерлинг (ортақ тәртіппен, арбитражға шығындарды өтеу);
- Caspian Services Inc ортақ тәртіппен, ЕҚҚДБ шығыстарын төлеу күнінен бастап ҚТКФ төлегенге дейін 7,9% мөлшерінде пайыздарды есептей отырып, арбитраждың қаламақысын өтеу есебінен 51.670 фунт стерлинг;
- Caspian Services Inc ортақ тәртіппен, ЕҚҚДБ шығыстарын төлеу күнінен бастап ҚТКФ төлегенге дейін 7,9% мөлшерінде пайыздарды есептей отырып, LCIA қаламақысын төлеу есебінен 4.245,64 фунт стерлинг.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

24. ҚАРЖЫЛЫҚ КЕПІЛДІК БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕ (жалғасы)

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ қаржылық кепілдік бойынша барлық міндеттемелерді өтеді.

2020 жылы Топ Маңғыстау облысының Мамандандырылған ауданаралық экономикалық сотына (бұдан әрі МАЭС) «Балықшы» ЖШС-тен барлық төленген міндеттемелерді ЕҚДБ пайдасына өндіріп алу жөнінде хабарласты. Сот істерінің нәтижесінде Топ пен «Балықшы» ЖШС 2021 жылғы 6 шілдеге дейінгі мерзімде 2.555.360 мың теңге мөлшеріндегі соманы төлеу туралы бітімгерлік келісімге қол қойды.

2021-2022 жылдардың ішінде Топ «Балықшы» ЖШС-тің несиені төлей алу қабілетін талдау үшін компанияның қаржылық жағдайы туралы формалды ақпаратты алмады. Есепті күнге Топ «Балықшы» ЖШС-тің міндеттемелерді орындауының төмен ықтималдылығына байланысты дебиторлық берешекті мойындамады.

2022 жылғы тамызда Маңғыстау облыстық сотының ұйғарымымен Маңғыстау облысының сотының бітімгершілік келісімді бекіту туралы МАЭС ұйғарымы жойылды.

2022 жылғы мамырда Маңғыстау облысының МАЭС-на «Балықшы» ЖШС-нің мыналарды жарамсыз деп тану туралы талап арызы келіп түсті:

- 29.07.2013 жылғы «Маңғыстау облысының кеме жөндеу зауыты» ЖШС (бұдан әрі МОКЖЗ) қатысу үлесін сатып алу-сату және ҚТКФ мен «Балықшы» ЖШС арасында ЕҚДБ алдында кепілдік міндеттемелерді беру шартын;
- 10.12.2013 ж. МОКЖЗ қатысушыларының жалпы жиналысының қатысушылардың ауысуына байланысты МОКЖЗ-ды қайта тіркеу туралы хаттамасы;
- ҚТКФ қатысушылардың құрамынан шығуына байланысты әділет органдарында МОКЖЗ қайта тіркеу (талапкердің дәлелдері: МОКЖЗ қатысу үлесін сатып алу-сату және кепілдік мән-жайларды беру шарты ЕҚДБ келісімінсіз жасалуы мүмкін емес; ҚЖЖ хаттамасында «Балықшы» ЖШС директорының қолын басқа адам қойды, ҚЖЖ сырттай шешім қабылдауға құқылы емес, ҚЖЖ өткізу туралы хабарлау тәртібі бұзылған).

2022 жылғы тамызда Маңғыстау облысы бойынша МАЭС шешімімен талапкердің сатып алу-сату шартын және МОКЖЗ ЖШС ҚЖЖ хаттамасын жарамсыз деп тану бөлігіндегі талабы қанағаттандырылды.

2022 жылғы қарашада Маңғыстау облыстық сотының сот алқасының қаулысымен ҚТКФ апелляциялық шағымы қанағаттандырылусыз қалдырылды, бірінші сатыдағы соттың шешімі өзгеріссіз қалды.

25. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАР ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫ АШЫП КӨРСЕТУ

Байланысты тараптарға Топтың негізгі басқарушы персоналы, Топтың негізгі басқарушы персоналына тікелей немесе жанама күйде едәуір үлес тиесілі болатын компаниялар, «ҚМГ» ҰК тобына кіретін компаниялар және «Самұрық-Қазына» ҰӘҚ бақылайтын басқа да компаниялар кіреді.

Байланысты тараптармен мәмілелер міндетті түрде нарықтық талаптарға сәйкес жүзеге асырылмайтын тараптар арасында келісілген шарттарда жасалды. Жыл соңына өтелмеген қалдықтардың қамтамасыз етуі жоқ, олар пайызсыз болып табылады және есеп айырысулар, бұдан әрі көрсетілгенді қоспағанда, ақшалай жасалады. 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ байланысты тараптардың берешегіне қатысы бар дебиторлық берешектің күтілетін несиелік зиянын 4.367.904 мың теңге (2021 жылғы 31 желтоқсан: 3.852.463 мың теңге) мөлшерінде көрсетті. Мұндай бағалау байланысты тараптың қаржылық жағдайын және оның қызметі жүзеге асырылатын нарықты тексеру арқылы әрбір есепті кезеңде жүзеге асырылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

25. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАР ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫ АШУ (жалғасы)

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталған жылдар үшін байланысты тараптармен елеулі мәмілелер, сондай-ақ 2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына қалыптасқан қалдықтар төменде көрсетілген:

Кірістер

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
«Самұрық-Қазына» ҰӘҚ» бақылауындағы компаниялар		
«KTZ EXPRESS» АҚ	1.409.194	1.171.314
«Транстелеком» АҚ	9.470	11.701
«Құрық порты» ЖШС	30.126	3.766
«ҚазМұнайГаз» ҰК бақылауындағы немесе едәуір ықпалындағы компаниялар		
«ҚазМұнайГаз Трейдинг АГ»	104.079.377	31.607.687
«Теңізшевройл» ЖШС	135.062	198.132
«Жеңіс Оперейтинг» ЖШС	1.887.764	—
Басқалары	85.549	65.784
	107.636.542	33.058.384

Сатып алу

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
«Самұрық-Қазына» ҰӘҚ» бақылауындағы компаниялар		
«KTZ EXPRESS SHIPPING» ЖШС («KTZ EXPRESS» АҚ ЕҰ)	34.633	3.713.379
«Ақтау Халықаралық Теңіз Сауда Порты ҰК» АҚ	419.169	271.056
«Транстелеком» АҚ	5.092	3.538
«Құрық порты» ЖШС	—	180
Басқалары	22.888	17.221
«ҚазМұнайГаз» ҰК бақылауындағы немесе едәуір ықпалындағы компаниялар		
«ҚазМұнайГаз Трейдинг АГ»	924.626	576.459
Byron Shippng S.R.L	621.334	302.503
«ТеңізСервис» ЖШС	80.313	111.536
Басқалары	16.230	15.348
	2.124.285	5.011.220

2021 жылы Топ «Бекет Ата» мен «Түркістан» құрғақ жүктерді таситын кемелерді KTZ Express Shipping-мен 3.046.978 мың теңге сомаға жасалған келісімге сай аванстық төлемдер есебінен алды.

Алынған қарыздар мен қаржылық шығыстар

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
«ҚазМұнайГаз» ҰК» АҚ		
Алынған қарыздар (14-ескертпе)	11.929.893	18.941.339
Қаржылық шығыстар (14, 22-ескертпе)	756.386	905.804

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

25. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАР ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫ АШУ (жалғасы)

Сауда және басқа да дебиторлық берешек пен берілген аванстар

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
«Самұрық-Қазына» ҰӘҚ» бақылауындағы компаниялар		
«KTZ EXPRESS» АҚ	154.659	111.121
«Ақтау Халықаралық Теңіз Сауда Порты ҰК» АҚ	–	9.147
«Құрық порты» ЖШС	2.812	2.812
«Транстелеком» АҚ	–	1.092
«KTZ EXPRESS SHIPPING» ЖШС («KTZ EXPRESS» АҚ ЕҰ)	8.526	–
«ҚазМұнайГаз» ҰК бақылауындағы немесе едәуір ықпалындағы компаниялар		
«ҚазМұнайГаз Трейдинг АГ»	13.673.158	4.404.792
«Жеңіс Оперейтинг» ЖШС	2.076.201	–
Byron Shipping S.R.L	4.627	5.182
Басқалары	11.878	4.437
	15.931.861	4.508.789

Сауда және басқа да кредиторлық берешек пен алынған аванстар

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
«Самұрық-Қазына» ҰӘҚ» бақылауындағы компаниялар		
«ҚТЖ ҰК» АҚ	121.849	62.046
«Транстелеком» АҚ	671	330
Басқалары	1.818	1.181
«ҚазМұнайГаз» ҰК бақылауындағы және едәуір ықпалындағы компаниялар		
«ҚазМұнайГаз Трейдинг АГ»	84.665	78.156
«ТеңізСервис» ЖШС	9.579	12.520
Басқалары	2.297	1.853
	220.879	156.086

Негізгі басқарушы персоналға төленетін сыйақы

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі басқарушы персонал 3 адамнан (2021 жыл: 3 адам) тұрды. Қоса беріліп отырған жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есептің жалпы және әкімшілік шығыстарына қосылған 2022 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл үшін негізгі басқарушы қызметкерлерге төленген жалпы сыйақы сомасы 84.203 мың теңгені (2021 жылы: 171.074 мың теңге) құрайды. 2022 жылы, негізгі басқарушы персоналға сыйақы негізінен жалақыдан тұрады (2021 жыл: негізінен жалақы мен бонустан тұрады).

26. ШАРТТЫҚ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Украина аумағындағы соғыс

Украина аумағында 2022 жылы басталған соғыс қаржылық есептілікке әсер ететін ХҚЕС бойынша есепке алудың бірқатар ерекшеліктерінің пайда болуына әкелді.

Көптеген елдер қазірдің өзінде жекелеген ресейлік заңды тұлғалар мен Ресей азаматтарына жаңа санкциялар салуды жалғастыруда. Беларусь Республикасына қатысты санкциялар да енгізілді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**26. ШАРТТЫҚ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)****Украина аумағындағы соғыс (жалғасы)**

Қалыптасқан жағдай, сондай-ақ тауар бағасының, валюта бағамының ықтимал ауытқуы, импорт пен экспорттың шектеулері, жергілікті материалдар мен қызметтердің қолжетімділігі және жергілікті ресурстарға қолжетімділік Ресей Федерациясының, Беларусь Республикасының немесе Украинаның немесе аталған елдермен айтарлықтай байланыстары бар аумақтарда жүзеге асырылатын қызметтің елеулі көлеміне тікелей әсер етеді.

Соғыстың өзі және оның тікелей немесе жанама салдары соғысқа қатысушы елдерге тікелей қатысы бар компанияларға ғана әсер етпеуі мүмкін, мысалы, тауар бағалары мен валюта бағамдарының ауытқуы, сондай-ақ ұзаққа созылған экономикалық құлдырау нәтижесінде.

Соғысты жалғастырудың және жаңа санкциялар енгізудің жалпы әсері белгісіз болып қалады. Ол сондай-ақ белгілі бір кәсіпорын қызметінің сипатына қатты тәуелді болғандықтан, нақты шоғырландырылған қаржылық есептілікте ықтимал әсердің мысалдары жоқ.

Геосаяси шиеленістің өсуіне орай 2022 жылғы ақпаннан бастап қор және валюта нарықтарында құбылмалылықтың едәуір өсімі, сондай-ақ АҚШ доллары мен еуроға қатысты теңге бағамының айтарлықтай төмендеуі байқалады.

Украинадағы соғыс және Ресейге қатысты санкциялар режимінің күшеюі Қара теңіз бассейніндегі экономикалық жағдайдың айтарлықтай тұрақсыздығына әкелді.

Әскери тәуекелдердің артуымен Ресей порттарынан мұнай тасымалдау құны бірнеше есе өсті, бұл кеме иелері үшін тасымалдау кірістерінің артуына әкелді. Кемелердің әскери тәуекелдерін сақтандыру көбейді, оларды жалға алушы толығымен өтейді. Новороссийск портындағы Каспий құбыр консорциумының терминалы Санкциялар тізімінен алынып тасталды және Қазақстандық мұнайды экспортқа ауыстыру бойынша операцияларды жалғастыруда.

Кеме иелері үшін Новороссийск портында бункерді қабылдау мүмкін болмады, ол әрдайым аймақтағы ең арзан болды, сондықтан бункерлер Қара және Жерорта теңіздерінің басқа порттарында өткізіледі.

Жағдайдың және болашақ санкциялардың дамуының белгісіздігіне байланысты Компания Кемелерді Жұмыспен қамтудың балама бағыттарын іздейді және сынап көреді және сонымен бірге Новороссийск кентіндегі терминалдар арқылы ауыстырып тиеуден кету үшін мұнайды ауыстырып тиеу бағытын өзгерту бойынша жұмыс істейтін ҚМГ және оның бөлімшелерімен үнемі байланыста болады.

Қазіргі уақытта Топ басшылығы өзгеріп жатқан микро- және макроэкономикалық жағдайлардың Топтың қаржылық жағдайы мен қызметінің нәтижелеріне ықтимал әсер етуін саралауда.

Салық салу

Қазақстандық салық, валюталық және кеден заңнамасы түрлі талқылауларға жол береді және жиі өзгеріп отырады. Топ басшылығының операцияларға және Топ қызметіне қатысты қолданылатын мұндай заңнаманы түсіндіруі тиісті органдармен даулануы мүмкін. Қазақстанда болған жуырдағы оқиғалар салық органдары заңнаманы түсіндіру және салық есептеулерін тексеру кезінде барынша қатаң ұстанымды алуы мүмкін екендігіне нұсқап отыр. Салдарынан, салық органдары бұрын шағым қойылмаған мәмілелер мен есепке алу әдістері бойынша шағымдар қоя алады. Нәтижесінде едәуір қосымша салықтар, өсімпұлдар мен айыппұлдар есептелуі мүмкін. Салық тексерулері тексеру жылының алдындағы қызметтің 5 (бес) күнтізбелік жылын қамтуы мүмкін. Белгілі бір жағдайларда тексерулер бұдан да ұзақ кезеңдерді қамтуы мүмкін. Жергілікті, өңірлік және республикалық салық органдарының арасындағы пікірлерде болатын келіспеушіліктер сирек емес, оған қоса шоғырландырылған қаржылық есептілікте кірістерді, шығыстарды және басқа да баптарды ХҚЕС-ке сәйкес көрсетуге қатысты пікірлер.

Қазақстандық салық салу жүйесінің екіұштылығына орай салықтардың, айыппұл санкциялары мен өсімпұлдардың түпкі сомасы, егер олар болса, қазіргі уақытқа дейін шығыстарға жатқызылған және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша есептелген сомадан асып кетуі мүмкін. Топ басшылығы 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша заңнаманың тиісті ережелері оларға дұрыс түсіндірілді және салық, валюта мен кеден заңнамасының бөлігінде қабылданған Топтың ұстанымы дау бола қалған жағдайда сәтті қорғалады деп пайымдайды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

26. ШАРТТЫҚ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)

Салық салу (жалғасы)

2021 жылдың ішінде 2021 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне енген, Топқа ықпалын тигізетін салық заңнамасында өзгерістер болды. Атап айтқанда, заңды тұлғалардың Қазақстан Республикасының халықаралық кеме тізілімінде тіркелген кемелер еңбегімен тапқан жүктерді тасымалдаудан, сондай-ақ бербоут чартер мен демайз чартерден түскен кірістер бойынша пайда салығы 100%-ға азаяды. Бұл мұндай кемелер пайда салығынан босатылатындығын білдіреді. 2021-2022 жылы Топ өз кемелерін (сүйреуіштерден басқа) Қазақстан Республикасының халықаралық кеме тізілімінде қайта тіркеді.

Сот шағымдары

Әдеттегі қызметті жүзеге асыру барысында Топ сот шағымдарының немесе істерінің мәні болуы мүмкін. Басшылықтың пікірінше, қазіргі уақытта Топ қызметінің нәтижелеріне немесе оның қаржылық жағдайына айтарлықтай әсер ете алатын ағымдағы қандай да бір сот істері немесе шағымдар жоқ.

Топ нақты жағдайларды ескере отырып елеулі міндеттемелердің пайда болу ықтималдығын бағалайды және тиісті резервті өзінің шоғырландырылған қаржылық есептілігінде міндеттеменің пайда болуына әкеліп соқтыратын оқиғалар болады, ал тиісті міндеттеменің сомасы шынайы түрде айқындала алады деген жеткілікті ықтималдылық болғанда ғана көрсетеді. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте сот шағымдары бойынша резервтер көрсетілмеді.

Экологиялық мәселелер

Қазақстанда қоршаған ортаны қорғау жөніндегі заңнама даму үдерісінде, сондықтан да тұрақты өзгерістерге ұшырады. Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау саласындағы заңнамасын бұзғаны үшін айыппұлдар өте қатаң болуы мүмкін. Заңнамада қолданылып жүрген ережелер, азаматтық талаптар немесе өзгерістерді өте қатаң түсіндіру нәтижесінде туындауы мүмкін әлеуетті міндеттемелер дұрыс бағалануы мүмкін емес. Ағымдағы заңнамаға сәйкес, басшылық Топтың шоғырландырылған қаржылық жағдайына және оның қызметінің нәтижесіне теріс әсер ететін мүмкін әлде ықтимал міндеттемелер болмайды деп есептейді.

Келешек операциялық жалдау бойынша шарттық міндеттемелер – Топ жалға беруші ретінде

Топ өздігінен жүретін баржаларды, танкерлерді және офистік үй-жайларды операциялық жалға беру шарттарын жасады. Бұл жалдау шарттары 2 жылға дейінгі мерзімдерге жасалды. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жалдау элементтерін қамтитын операциялық жалдау шарттары бойынша, сондай-ақ сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша келешек кезеңдерде алынуға жататын ең аз жалдау ақысы мыналарды құрайды:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Бір жыл ішінде	3.788.272	3.320.714
Бір жылдан артық, бірақ бес жылдан астам емес	–	–
Бес жылдан жоғары	–	–

27. ҚАРЖЫ ҚҰРАЛДАРЫ, ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ

Топтың негізгі қаржы құралдары ақша қаражаты мен оның баламаларынан, қысқа мерзімді банк депозиттерінен, сауда және басқа да дебиторлық берешектен, сауда және басқа да кредиторлық берешектен, шаруашылық қызметті жүргізуден тікелей туындайтын алынған қарыздардан тұрады. Топ қаржы құралдарымен сауда жасаған жоқ.

Топ валюталық тәуекелге, несиелік тәуекелге және өтімділік тәуекеліне ұшырағыш. Топ басшылығы мұндай тәуекелдерді басқару процесін бақылайды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

27. ҚАРЖЫ ҚҰРАЛДАРЫ, ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)

Өтімділік тәуекелі

Өтімділік тәуекелі – бұл Топта қаржылық құралдарға байланысты міндеттемелерді өтеуге қажетті қаражат алуда туындайтын қиындықтар тәуекелі. Өтімділік тәуекелі оның әділ құнына жуық құны бойынша қаржы активін шұғыл өткізу мүмкіндігінің болмауы нәтижесінде пайда болуы мүмкін.

Ағымдағы өтімділікті жоспарлау құралын қолдана отыра, Топ ақшалай қаражаттардың дефициті тәуекеліне бақылау жасайды. Бұл құрал қаржылық инвестицияларды және қаржы активтерін өтеу мерзімін ескереді.

Келесі кестеде келісімшартты дисконтталмаған төлемдердің негізінде 2022 жылғы 31 желтоқсанға Топтың қаржылық міндеттемелерін өтеу мерзімдері бойынша жиынтық деректер келтірілген.

<i>Мың теңгеммен</i>	Талап етілгенге дейін	3 айдан кем	3 айдан 12 айға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан астам	Жиыны
2022 жылғы 31 желтоқсанға						
Алынған қарыздар	–	9.212.762	2.890.218	–	–	12.102.980
Сауда және басқа да кредиторлық берешек	257.872	14.444.102	–	–	–	14.701.974
	257.872	23.656.864	2.890.218	–	–	26.804.954
2021 жылғы 31 желтоқсанға						
Алынған қарыздар	–	868.510	2.561.707	17.101.953	–	20.532.170
Жалдау бойынша міндеттемелер	–	254	–	–	–	254
Сауда және басқа да кредиторлық берешек	3.691.038	1.341.474	210	–	–	5.032.722
	3.691.038	2.210.238	2.561.917	17.101.953	–	25.565.146

Валюталық тәуекел

Валюталық тәуекел – қаржы құралы бойынша келешек ақша ағындарының әділ құны шетел валюталары бағамдарының өзгеруі салдарынан құбылып тұрғанының тәуекелі. Топтың валюталық тәуекелге ұшырағыштығы бірінші кезекте АҚШ доллары мен еуроға білдірілген Топтың қарыздары бойынша берешекпен және сауда кредиторлық берешекпен білдірілген. Осылайша, валюта бағамдарының өзгерісі Топтың жекелеген қаржылық жағдайына айтарлықтай ықпал ете алады.

Төмендегі кестеде Топтың 2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша салық салынғанға дейінгі табысының (ақша активтері мен міндеттемелерінің әділ құнындағы өзгерістерінің салдарынан) басқа да өзгермелілердің өзгермеуі кезінде негізді түрде болжауға болатын АҚШ доллары мен еуроның айырбас бағамының өзгеруіне сезімталдылығы көрсетілген.

<i>Мың теңгеммен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан		2021 жылғы 31 желтоқсан	
	Айырбас бағамының ұлғаюуы / (азаяуы)	Салық салынғанға дейін пайдаға әсері	Айырбас бағамының ұлғаюуы / (азаяуы)	Салық салынғанға дейін зиянға әсері
АҚШ доллары	+21,00%	438.709	+13,00%	(1.666.719)
	-21,00%	(438.709)	-10,00%	1.282.091
Евро	+17,99%	(7.679)	+13,00%	(2.839)
	-17,99%	7.679	-10,00%	2.184

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**27. ҚАРЖЫ ҚҰРАЛДАРЫ, ҚАЕРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Несиелік тәуекел**

Несиелік тәуекел, негізінен, ақша қаражаты мен оның баламалары бойынша, сондай-ақ, өтелмеген дебиторлық берешек пен расталған операцияларды қоса алғанда, клиенттерге қатысты туындайды. Банктер мен қаржы мекемелеріне қатысты, тек рейтингісі жоғары мекемелер ғана қабылданады. Топ өз қызметтерін тек қаржылық жағдайы тұрақты және тиісті несие тарихы бар бірнеше ірі сатып алушыларға ғана көрсетеді. Күтілетін несиелік зиянға бағалау резервтерін шегере отырып, ақша қаражаты мен оның баламаларының және дебиторлық берешектің баланстық құны несиелік тәуекелге ұшырағыштықтың максималды сомасын білдіреді. Топтың ішкі рейтингтерді тағайындау және контрагенттерге несие лимиттерін белгілеу саясаты жоқ.

Қаржы құралдарының әділ құны

Әділ құн тарату кезіндегі мәжбүрлеп сату немесе өткізу мәмілелерінен басқа, нарықтық талаптарда мұндай мәмілені жасағысы келетін және ол жайында білетін тараптар арасындағы ағымдағы мәмілеге айырбасталуы мүмкін құралдың сомасы ретінде айқындалады.

Қаржы құралдарының әділ құнын есептеу үшін ұқсас несиелік тәуекел мен талаптары бар қаржы құралдары үшін өтеуге дейін қалған уақыт кезеңі ескеріле отырып нарықтық пайыздық мөлшерлеме бойынша дисконтталған ақша ағымдарының моделі қолданылады. Әділ құны қаржылық есептілікте ашылып көрсетілетін активтер мен міндеттемелер жағдайында, келешек ақша ағындары Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі (ҚР ҰБ) жариялайтын статистиканың негізінде ұқсас өтеу мерзімдерімен қаржы құралдарының орташа нарықтық мөлшерлемесі бойынша дисконтталады.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ақша қаражаты мен оның баламаларының, қысқа мерзімді банк депозиттерінің, сауда және басқа да дебиторлық берешектің, сауда кредиторлық берешектің баланстық құны осы құралдардың қысқа мерзімді сипатының салдарынан шамамен олардың әділ құнына тең болды. 6,3% нарықтық мөлшерлеме бойынша алынған қарыздардың әділ құны 11.875.780 мың теңгеге (2021 жыл: 4,6% мөлшерлемесімен 19.370.800 мың теңге).

Капиталды басқару

Берешек пен капиталдың балансын оңтайландыру арқылы мүдделі тараптар үшін кірістерді барынша ұлғайта отырып үздіксіз қызмет қағидатын қолдау үшін Топ өз капиталын басқарады.

Топтың капиталын басқару қатысушының капиталын басқару стратегиясына қатаң тәуелді болады. Капиталды басқару жөніндегі шешімдердің көпшілігі қатысушының тиісті комитеттерімен келісе отырып қабылданады. Капиталдың құрылымын қолдау немесе түзету үшін қатысушы Топтың жарғылық капиталын ұлғайта алады және/немесе Топқа барлық елеулі сыртқы қарыздарға кепілдіктер бере отырып, үшінші тараптардан қарызға қаржыландыруды алуға уәкілеттік бере алады.

28. ЕСЕПТІ КҮННЕН КЕЙІНГІ ОҚИҒАЛАР

2023 жылғы қаңтарда «ҚазМұнайГаз» ҰК» АҚ Директорлар кеңесі «Астана» Халықаралық қаржы орталығының аумағында «Caspian Integrated Maritime Solutions Ltd» жеке компаниясын құруда 51% қатысу үлесі болған International Maritime Investments LTD, БАӘ компаниясымен бірлесіп 49% қатысу үлесімен «Қазақтеңізкөлікфлоты» ҰТКҚК» ЖШС компаниясының қатысуын мақұлдады. Компанияны құрудың мақсаты Каспий теңізіндегі оффшорлық жобаларға қатысу, Каспий және Қара теңізде тасымалдау үшін танкер мен сауда флотының сандық өсуі, жағалау инфрақұрылымын дамыту болып табылады.